

Loppuraportti, hanke 2317

Sisällysluettelo

1	Toteuttajan tiedot.....	2
2	Hankkeen nimi ja tunnus	2
3	Hanketiedot	2
3.1	Hankkeen tavoitteet	2
3.1.1	Jatkuvuutta maatilayrityksille	3
3.1.2	Maatalouden ympäristöhaasteiden ennakointi.....	3
3.1.3	Paikallisesta yhteistyöstä uutta voimaa	4
3.2	Aikataulu	4
3.3	Resurssit	4
3.4	Toteutuksen organisaatio	6
3.4.1	Ohjausryhmä	6
3.5	Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma	8
3.6	Yhteistyökumppanit	8
3.7	Toteutusolehdutket ja riskit	9
4	Koulutushankkeen toimenpiteet ja tulokset	10
4.1	Toimenpiteet.....	10
4.1.1	Toimenpiteet seutukunnittain	11
4.1.2	Toimenpiteet vuosittain.....	13
4.2	Tulokset.....	16
4.3	Kustannusten ja rahoituksen toteutuminen.....	16
4.4	Tiedotus	17
5	Hankkeen toteutuksen ja vaikuttavuuden arviointi	20
5.1	Hankkeen toteutuminen suhteessa hankesuunnitelmaan.....	20
5.1.1	Jatkuvuutta maatilayrityksille	21
5.1.2	Ympäristöjohtamisen kehittämishjelma	22
5.1.3	Paikallisen toiminnan aktivointi	24
5.2	Kohderyhmän arviointi hankkeesta	25
5.3	Ohjausryhmän arviointi hankkeesta	28
6	Esitykset jatkotoimenpiteiksi	28
7	Allekirjoitukset ja päiväys	30
8	Liitteet	31

1 Toteuttajan tiedot

Hankkeen hallinnoija on Maataloustuottajain Keski-Suomen liitto MTK Keski-Suomi ry. Hankeyhteistyö- ja tuensiirtosopimus solmittiin 7.2.2011 Keski-Suomen Ely-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueen kanssa.

2 Hankkeen nimi ja tunnus

Täky – maatilat kehittyvät, 1.7.2008 – 30.6.2011 Hanke n:o 2317, d n:o 4/3560/2008. Hankehakemus jätetty 2.1.2008 ja sitä on täydennetty 28.4.2008 ja 22.12.2008. Päätös hanketuesta on tehty 30.12.2008. Rahoitus on myönnetty Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta vuosille 2007-2013. Hankkeen toimintalinja oli maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn parantaminen ja sen toimenpide ammatillista koulutusta ja tiedotusta koskevat toimet.

Muutoshakemus on jätetty 21.1.2011 Keski-Suomen ELY-keskukseen, hankepääätös on saatu 24.8.2011. Päätöksellä on myönnetty toiminnalle jatkoaika 30.6.2012 saakka sekä lisärahoitusta ja toiminnan laajentaminen tuensiirtosopimuksella hakemuksen mukaisesti. Toiminnan lisäämää ja laajennusta kutsutaan Täky+ -hankkeeksi.

Muutoshakemus on jätetty 1.6.2012 Keski-Suomen Ely-keskukseen. Hankepääätös on saatu 6.7.2012. Päätöksellä on myönnetty toiminnalle jatkoaika 30.6.2013 saakka ilman lisärahoitusta. Tehty päätös poikkesi hakemuksesta rahoituksen osalta.

Muutoshakemus on jätetty 31.10.2012 Keski-Suomen Ely-keskukseen. Hankepääätös on saatu 22.11.2012. Päätöksellä on myönnetty toiminnalle rahoitusta vuosille 2008–2013 yhteensä 820 000 € hakemuksen mukaisesti.

3 Hanketiedot

Täky-hankkeen rahoitus on myönnetty Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta vuosille 2007-2013. Hankkeen toimintalinja oli maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn parantaminen ja sen toimenpide ammatillista koulutusta ja tiedotusta koskevat toimet.

Hankkeen toiminta keskittyi maatilayritysten omistajanvaihdoksiin ja taloushallintaan, maatalouden ympäristöasioihin sekä paikallisista tarpeista lähtevän yhteistoiminnan aktivointiin. Toimialueena olivat Keski-Suomen maakunta ja kohderyhmänä alueen maatilayrittäjät sekä heidän sidosryhmänsä.

3.1 Hankkeen tavoitteet

Täky koulutushankkeen tavoitteena oli maatilayritysten kilpailukyvyyn paraneminen, ammatillisen osaamisen ja hyvinvoinnin lisääminen sekä positiiviseen kehittymisen mahdollisuuksien löytäminen.

3.1.1 Jatkuvuutta maatilayrityksille

Sukupolvenvaihdoksien edistämistoiminnan ja yrittäjien talousosaamisen lisäämisen taustalla oli tavoite turvata maatilayrittämisen jatkuvuus maakunnassa. Tilan omistajanvaihdos on merkittävä tapahtuma yrityksessä. Sen suunnittelu sekä toteutuksen onnistuminen ovat kriittisiä tulevan tilanpidon kannalta. Jatkuvuuden kehittämisohjelmassa edistettiin sukupolvenvaihdosten tekemistä maaseutuyrityksissä. Sukupolvenvaihdosten toteuttamisprosessissa pyrittiin hallittuihin ja oikein ajoitettuihin omistajanvaihdoksiin. Tähän tavoitteeseen liittyen koulutushankkeessa tuotettiin tietoa sukupolvenvaihdokseen toteuttamisen avuksi ja päätöksenteon tueksi. Tiedon ja valmennuksen avulla etsittiin parhaiten tapaukseen soveltuva omistajanvaihdoksen toteutus, joka huomioi yrityksen ja yrittäjien sekä taloudelliset että henkiset tarpeet.

Hankkeen tavoitteena oli myös osallistujien perehdyttäminen tilanpidon talousasioiden perusteisiin, osallistujien talousosaamisen kohentuminen ja taitojen ja keinojen esiintuonti yritystoiminnan kannattavuuden ja tuottavuuden parantamiseksi. Tavoite tukee yrittäjän osaamisen kehittymistä yritystoiminnan taloudellisen tilanteen seuraamiseksi. Pyrkimyksenä oli myös taloudellisten tunnuslukujen aineistojen hyödyntäminen yritystoiminnan suunnittelun ja seurannan välineenä.

3.1.2 Maatalouden ympäristöhaasteiden ennakointi

Ympäristöjohtamisen kehittämisohjelmassa ovat nykyaikaisen maatilayrityksen ympäristökysymykset olleet hankkeen kehitystavoitteiden kohteena. Vaikka maatilat ja maaseudun yritykset kohtaavat monia ympäristöhaasteita, kestävät suomalaiset tuotantotavat vuoropuhelun aiheesta. Avoimuus ja tilan toimintojen kehittyminen ympäristöseikat huomioiden parantaa toimintaedellytyksiä tulevaisuutta ennakoiden. Ympäristön huomioiminen lisää kuluttajien luottamusta suomalaista maataloutta kohtaan ja rakentaa tuotannon kilpailukykyä pidemmällä aikavälillä.

Ympäristöjohtamisen kehittämisohjelman tavoitteena on ollut yrittäjien ympäristötietoisuuden ja -osaamisen parantaminen sekä valmiuksien vahvistaminen, joita tulevaisuuden maaseutuyrittäjät tarvitsevat. Ympäristökatselmusten tavoitteena on ollut osoittaa tilan kehittämiskohteet ympäristönäkökulmasta. Katselmus tunnistaa maatalan ympäristövaikutukset ja löytää keinoja tehostaa ravinne- ja muiden tuotantopanosten hyväksikäyttöä siten, että saavutetaan kustannussäästöjä. Tavoitteena on ollut, että kohderyhmä kykenee näkemään viljelyn ympäristönäkökulman mahdollisuutena, jolla voisi kehittää tuotannon kannattavuutta sekä yritysten kilpailukykyä. Välillisenä tavoitteena voidaan pitää ympäristöviranomaisten ja maatilayrittäjien kohtaamisen lisääntymistä ja näkemyksien lähentyminen toisiaan kohtaan. Tavoite on ollut, että tilakohtaisen katselmuksen sisältävään ympäristöjohtamisen kehittämisohjelmaan osallistuu 40 yritystä.

ELY-keskuksen Y-vastuualueen ja Täky-hankkeen hankeyhteistyön laajentaman ympäristöosuuden tavoitteena oli maakunnan yleissuunnitelmissa kartoitettujen monimuotoisuuden kannalta arvokaiden ja vesiensuojelun näkökulmasta tärkeiden kohteiden perustamisen ja hoidon edistäminen sekä erityistukisopimusten käytön lisääminen. Osuus edisti keskisuomalaisten maatalousyrittäjien osaamista erityisesti perinnebiotooppien, luonnon ja maiseman monimuotoisuuskohteiden kunnostamisen ja hoidon, sekä vesiensuojelukohteiden perustamisen ja hoidon sekä kohteiden rahoituksen osalta. Tavoitteena oli, että osallistujien osaamisen nostaminen tunnistamaan tilallaan sijaitse-

vat luonnon monimuotoisuuden tai vesiensuojelun kannalta merkittävät kohteet entistä paremmin, ymmärtämään niiden hoidon ja/tai perustamisen pääasiat sekä tekemään itse kohteelleen hoitosuunnitelman, hoito- ja/tai perustamissuunnitelman sekä rahoitushakemus. Tavoitteena on, että ELY-keskuksen toteuttamisvastuulla olevaan hankeosioon osallistuu 30 tilaa, joiden edustajat sitoutuvat suorittamaan vähintään 20 opintotuntia käsittävän koulutusjakson.

3.1.3 Paikallisesta yhteistyöstä uutta voimaa

Täky-hankkeen yhtenä tavoitteena oli paikallisen kehittämis- ja osallistumisaktiivisuuden lisääminen. Tavoitteena oli paikallisen yhteistoiminnan kehittämisen ja aloittamisen alkujen etsiminen, niiden työstäminen käytännön toiminnaksi ja koordinointi. Täky-hankkeen tavoitteena oli osaltaan lisätä panoksia paikallisen aktiivisuuden ja kehittämistoimenpiteiden edistämiseksi.

Toiminnan tavoitteena oli parantaa osallistujien yhteistoimintakykyä ja lisätä paikallista toimintaa sekä madaltaa osallistumisen esteitä tuomalla kehittämistyön mahdollisuudet paikallisen toiminnan kautta viljelijän lähialueelle. Maaseutuyrittäjien yhteistoiminnan ja verkottumisen edistämisen avulla sekä toimijoiden aktivoinnilla ja tarvelähtöisillä toimenpiteillä tavoiteltiin osaamisen parantumista ja sosiaalisen hyvinvoinnin lisääntymistä elinkeinotoiminnan kannattavuuden ohella. Paikallisen toiminnan tuloksena tavoiteltiin osallistujien aiempaa parempia valmiuksia hankkia tietoa, osallistua toimintaan ja olla itse aktiivisena toimijana. Kehitystavoite oli: Maaseutuyrittäjien paikallinen yhteistoiminta on aktiivista useimmissa keskisuomalaisissa kunnissa ja sen avulla on saavutettavissa yritystoiminnassa kustannussäästöjä tai lisäansioita.

3.2 Aikataulu

Hankepäätöksellä (30.12.2008) on myönnetty Täky-koulutushankkeelle toiminta-aikaa kolme vuotta, 1.7.2008–30.6.2011 väliseksi ajaksi. Muutospäätöksellä (24.8.2011) on toiminta-aika jatkunut vuodella, kestäen 30.6.20012 saakka. Toinen jatkoaika päätös on (6.7.2012) jatkanut toiminta-aikaa tästä vielä vuodella, 30.6.2013 saakka.

Vuoden 2012 aikana on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi päättää hankkeen varsinainen toiminta vuoden 2012 loppuun. Hallinnointitehtäviä tehdään hankkeen loppuunsaattamiseksi vuoden 2013 puolella. Päätöksen taustalla on hankkeen rahoituksen loppuminen sekä toiminnalliset syyt. Hankkeen kohderyhmälle on tulossa ”supervuodet”; rahoitustuki- ja luopumistukilain päättyminen, Cap- ja muiden tulotukien muutokset vuosina 2013 ja 2014. MTK Keski-Suomi on valmistellut vuosille 2013–2014 TARKKA! – hankkeen vastaamaan näihinkin haasteisiin.

3.3 Resurssit

Täky- hankkeen suunniteltu henkilötyövuositarve oli 2 htv. Yhteistyösopimuksen kautta laajentunut toiminta lisäsi hankkeen henkilötyövuodet kolmeen, MTK Keski-Suomen osalla 2 htv ja ELY-keskuksen Y-vastuualueella 1 htv.

Hankehenkilöstöksi on haettu Työvoimahallinnon-järjestelmän kautta projektipäällikköä ja kahta maa- ja metsätalouden omistajanvaihdojen ja ympäristökysymysten asiantuntijaa. Projektipäällikköksi on nimetty Anja Kettunen ja projektiasiantuntijoiksi Hannu Vuoriniemi ja Pertti Ruuska. Ruus-

ka on toiminut MTK Keski-Suomen järjestöagronomina ja hänen työpanoksensa jakautuu hankkeen EKO-ohjelman projektivastuun ja tuottajaliiton tehtävien välillä. Myös Kettusen työpanos on jakautunut projektitehtävien ja tuottajaliiton tehtävien välillä.

Keski-Suomen ELY-keskuksen Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen hankeosuuteen haettiin HELI-järjestelmän kautta projektisuunnittelijaa. Työnhakuilmoitus oli HELI-järjestelmän lisäksi esillä ELY-keskuksen www-sivuilla ja mol.fi -sivustolla. Tehtävään valittavalta edellytettiin soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa luonnontieteiden alalta ja tuntemusta perinnebiotooppien, maaseutuluonnon ja -maiseman sekä maatalouden vesiensuojelun alalta. Tehtävässä eduksi katsottiin maakunnassa tehtyjen maatalousalueiden lumo- ja monivaikutteisten kosteikkojen yleissuunnitelmien sekä maatalouden tukijärjestelmien tuntemusta. Eduksi luettiin myös aiempi kokemus hanke-työstä ja -hallinnoinnista. Maakunnassa tehtyjen maatalousalueiden lumo- ja monivaikutteisten kosteikkojen yleissuunnitelmien tuntemusta omasi hakijoista ainoastaan Ilona Helle ja hänet valittiin projektisuunnittelijaksi.

Kuva 1 Anja Kettunen Keuruun sukupolvenvaihdospäivässä, 26.3.2009

Kuva 2 Hannu Vuoriniemi sukupolvenvaihdosasiantuntijoiden ajankohtaispäivässä Jyväskylässä, 27.1.2009

Kuva 3 Ilona Helle Viron opintomatkan matkanjohtajana, 13.4.2011

Kuva 4 Pertti Ruuska Englannin opintomatkan matkanjohtajana, 5.10.2009

3.4 Toteutuksen organisaatio

Maataloustuottajain Keski-Suomen liitto MTK Keski-Suomi ry edustaa maaseudun ammattilaisia, jotka hyödyntävät uusiutuvia luonnonvaroja kestävästi ja taloudellisesti. Järjestö huolehtii suomalaisten maanviljelijöiden, perhemetsänomistajien ja maaseutuyrittäjien edunvalvonnasta ja elinkeinon mahdollisuuksista.

MTK Keski-Suomi on ollut mukana kehittämässä elinkeinoja maaseudulla jo edellisillä ohjelmakausilla. Hanketoiminta ei ole hakijan tavanomaista toimintaa ja hankkeen tavoite on maatalouselinkeinon ja osaamisen kehittäminen Keski-Suomen maakunnassa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue huolehtii alueelliselta ympäristökeskukselta siirtyneistä tehtävistä toimialueellaan. Näitä ovat ympäristön tilan seuranta, ympäristönsuojelu, luonnonsuojelu, alueiden käytön ja rakentamisen ohjaus, kulttuuriympäristön hoito sekä vesivarojen käyttö ja hoito. Täky-hankeella on tuensiirtosopimus Keski-Suomen ELY-keskuksen Ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueen kanssa. ELY-keskuksen Y-vastuualue toteuttaa Täky-hankkeen ympäristöosiota hankesuunnitelman ja -päätöksen mukaisesti.

Hankkeen johtajana toimii MTK Keski-Suomen toiminnanjohtaja Juha Lappalainen. Hankkeen toimintaa ohjaamaan on perustettu ohjausryhmä, jota on täydennetty jatkoaikahakemuksessa ELY-keskuksen Ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueen edustajalla.

3.4.1 Ohjausryhmä

Ohjausryhmän jäsenet hankeajalta 2008–2012 ja varajäsenet sekä edustettu taho on lueteltu alla. Henkilön kohdalle on kirjattu jäsenyydessä tapahtuneet muutokset. Ohjausryhmän panos ja sitoutuminen hankkeen ohjaamisessa tavoitteiden toteutumiseksi on ollut erittäin arvokas. Käydyt keskustelut ja saadut näkökulmat ovat auttaneet toiminnan suuntaamista kohderyhmän tarpeiden mukaiseksi.

Auer Jaana, JAMK Luonnonvarainstituutti

Hankamäki Kalle, maatalousyrittäjä Jämsä

Haapakoski Toni, maatalousyrittäjä Saarijärvi, varapuheenjohtaja

Heinonen Tiina, maatalousyrittäjä Luhanka

Horppila-Jämsä Liisa, Keski-Suomen Ely-keskus Y-vastuualue. Jäsen 2011 alkaen, varajäsen 2008 ->

Laitinen Vesa, Pro Agria Keski-Suomi 2011-2012

Lappalainen Juha, MTK Keski-Suomi

Laskujärvi Eero, maaseutuelinkeinoviranomainen Keuruu

Liukkonen Harri, Keski-Suomen Ely-keskus Y-vastuualue

Piesala Risto, Keski-Suomen Ely-keskus, rahoittajan edustaja

Pusa Paula, maatalousyrittäjä Keuruu, ohjausryhmän puheenjohtaja

Pöyhönen Jukka, Pro Agria Keski-Suomi 2008-2010

Selänne Ansa, Keski-Suomen Ely-keskus Y-vastuualue

Muhonen Tuija, kehittämisyritys Witas oy Viitasaari. Varsinainen jäsen 2008-2010

Taipale Kari, kehittämisyritys Witas oy Viitasaari. Varsinainen jäsen 2011 alkaen, varajäsen 2008->

Yhteenvedo ohjausryhmän kokouksista ja niiden keskeisimmät asiat:

Vuoden 2008 aikana ei pidetty ohjausryhmän kokousta.

Vuoden 2009 aikana pidettiin kolme ohjausryhmän kokousta:

Ohjausryhmä 1., 2.2.2009: Ohjausryhmän järjestäytyminen, pöytäkirjojen tarkastusmenettely, hankkeen sisältöön, tavoitteisiin, rahoituspäätökseen sekä sen ehtoihin ja hankeorganisaatioon tutustuminen. Päätettiin seurannan ja raportoinnin periaatteista, hankkeen toimintalinjauksista ja käytiin läpi hankinnat ja kilpailuttaminen sekä ohjausryhmän palkkiomenettelystä.

Ohjausryhmä 2., 14.9.2009: Maksuhakemus ja hankintojen kilpailuttaminen. Kokouksessa oli yhteinen osuus Maitoa ja naudanlihaa hankkeen kanssa, jossa mietittiin hankkeiden toimintoja.

Ohjausryhmä 3., 11.12.2009: Kustannukset, ja rahoitustilanne, toiminnan ja osallistujien esittely, tulevan toiminnan suunnitelma.

Raportointivuoden 2010 aikana pidettiin kolme ohjausryhmän kokousta.

Ohjausryhmä 4., 9.3.2010. Vuosiraportin 2009 ja toimintasuunnitelman hyväksyminen, rahoitus- ja kustannustilanne sekä hankintojen kilpailuttaminen.

Ohjausryhmä 5., 14.-17.6.2010: Sähköpostikokous, kustannukset, rahoitus ja maksuhakemus, päätös hanketoiminnan jatkoajasta.

Ohjausryhmä 6., 7.10.2010: Anttolanhovi Mikkeli. Kustannukset ja rahoitus, toiminnan ja osallistujien toteaminen. Koura-raportointiohjelman esittely. Kokous järjestettiin yhteistyössä Maitoa ja naudanlihaa Keski-Suomesta hankkeen kanssa.

Vuoden 2011 aikana pidettiin viisi ohjausryhmän kokousta:

Ohjausryhmä 7., 28.1.2011: Muutoshakemus ja oryn täydentäminen, maksuhakemus, kustannus- ja rahoitustilanne sekä toimintasuunnitelma.

Ohjausryhmä 8., 19.4.2011: kustannus- ja rahoitustilanne sekä toiminta ja osallistujat. Toimintasuunnitelma.

Ohjausryhmä 9., 26.8.2011: sähköpostikokous kustannus- ja rahoitustilanne, maksuhakemus (1.1.-31.6. 2011)

Ohjausryhmä 10., 16.9.2011: Toiminnan ja osallistujien toteaminen, toimintasuunnitelma. Muutospäätöksen läpikäynti.

Ohjausryhmä 11., 14.12.2011: Muutospäätöksen läpikäynti, maksuhakemus ja toimintasuunnitelma

Vuoden 2012 aikana pidettiin yhteensä viisi ohjausryhmän kokousta:

Ohjausryhmä 12., 22.2.2012. Maksuhakemus, vuosiraportti ja indikaattori 2011

Ohjausryhmä 13., 26.6.2012. Sähköpostikokous. Kustannus- ja rahoitustilanne, maksuhakemus

Ohjausryhmä 14., 6.9.2012. Toiminta ja osallistujat, rahoitus ja kustannukset, muutospäätöksen sisältö.

Ohjausryhmä 15., 29.10.2012. Sähköpostikokous. Muutoshakemus, rahoitus ja kustannustilanne.

Ohjausryhmä 16. 13.12.2012. Ohjausryhmän arvio hankkeesta, hankkeen loppuraportti, kustannus- ja rahoitustilanteen arvio loppumaksatukseen.

3.5 Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Hankepäätös nro 2317 kokonaiskustannusarvio toteutusajalle 1.7.2008–30.6.2011 oli yhteensä 543 500 euroa. EU:n ja kansallisen rahoituksen osuus hankkeen rahoituksesta on 489 150 euroa ja yksityinen rahoitusosuus on 54 350 euroa.

Hankkeelle on myönnetty ennakkoa 97 830 euroa. Ennakkorahoitus on huomioitu vähennyksenä 1.1.-31.6.2011 välisenä aikana tehdyssä maksuhakemuksessa.

Päätösnumero 19455 on myöntänyt hankkeelle lisärahoituksen ja jatkoajan. Toteutusaika oli päätöksessä 1.7.2008–30.6.2012 ja kokonaiskustannusarvio oli yhteensä 802 430 euroa. EU:n ja kansallisen rahoituksen osuus hankkeen rahoituksesta on 722 187 euroa ja yksityinen rahoitusosuus on 80 243 euroa.

Päätösnumero 27285 on myöntänyt hankkeelle jatkoajan. Toteutusaika oli päätöksessä 1.7.2008–30.6.2013 ja kokonaiskustannusarvio oli yhteensä 802 430 euroa. EU:n ja kansallisen rahoituksen osuus hankkeen rahoituksesta on 722 187 euroa ja yksityinen rahoitusosuus on 80 243 euroa.

Päätösnumero 30140 on myöntänyt hankkeelle lisärahoitusta toteutusajalle 1.7.2008–30.6.2013. Hankkeen kokonaiskustannusarvio oli yhteensä 820 000 euroa. EU:n ja kansallisen rahoituksen osuus hankkeen rahoituksesta on 738 000 euroa ja yksityinen rahoitusosuus on 82 000 euroa.

Täky			
Kustannukset	2008 - 2013	Rahoitus	2008 - 2012
Palkat	461 080	Julkinen rahoitus	738 000
Ostopalvelut	116 750	Yksityinen rahoitus	82 000
Vuokrat	40 352		
Kotimaan matkakulut	65 050		
Ulkomaan matkakulut	82 360		
Muut kustannukset	54 408		
Yhteensä	820 000		820 000

Taulukko 1 Hankkeen kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma 2008–2013

3.6 Yhteistyökumppanit

Hankeyhteistyötä tehtiin lähinnä Maitoa ja naudanlihaa koulutushankkeen kanssa. Yhteistyö on käytännössä ollut toimintakalenterin- ja muun yhteistoiminnan suunnittelupalavereita. Niiden ta-

voitteena oli etteivät hankkeiden toiminnot ole päällekkäisiä. Yhteinen suunnittelu laajeni muidenkin maataloushankkeiden kanssa yhteiseksi suunnittelu- ja ajankohtaistiedon vaihtamistilaisuuksiksi. Se on ollut antoisaa ja hyödyntänyt hankkeiden toimintaa ja kohderyhmää. Osallistujakunnan laajentuminen, mm Voimakas, Kasvi-idea ym hankkeiden suuntaan kertoo toiminnan tarpeellisuudesta. Vuoden 2009 lopussa käynnistyi Hinkalo-tiedotushanke, jonka tavoitteena oli lisätä hankkeiden yhteistyötä ja toteuttaa maataloushankkeiden kohderyhmä- ym. viestintää. Tavoitteena oli myös, että viestinnän keskeisemmäksi kanavaksi muodostuisi Hinkalo -tiedotusportaali. Paikallisesti tärkeänä yhteistyökumppanina toimivat kuntien maatalouselinkeinoviranomaiset.

ELY-keskuksen hankeosuuden tärkein yhteistyötaho oli Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden, kosteikkojen ja suojavyöhykkeiden yleissuunnittelutyö, jota tehtiin hankkeen aikana Keski-Suomessa vuosina 2010 ja 2011. Lisäksi yhteistyötä tehtiin muiden maakunnassa toimivien ympäristöhankkeiden kanssa: Maatalouden vesiensuojelun kehittäminen Saarijärven vesistöreitillä varrella (MAISA), Härkää sarvista hanke (Häävi) ja Suomen riistakeskuksen valtakunnallisen Kotiseutukosteikko-Life+ hanke.

3.7 Toteutusolehdut ja riskit

Hankkeen suunnitteluvaiheessa riskiksi luokiteltiin osallistujien kiinnostuksen herättäminen ja hankkeen osallistujien tavoittaminen. Hakija on järjestänyt viljelijöille ja sidosryhmille tuotettua lyhytkestoista koulutusta. Viljelijöiden sitoutuminen hanketoiminnan mukaiseen pitempiaikaiseen kouluttautumiseen on epävarmaa. Tarjonnan tulee olla tarveperusteista ja myös asiakastarpeiden mukaan joustavaa. Lisäksi on pyritty toteutustapoihin, jotka parhaiten palvelevat osallistujia. Osallistujien sitouttaminen 20 opintotunnin kokonaisuuksiin on haasteellista.

Tulevalla ohjelmakaudella moni taho tekee kehittämistoimintaa. Tulee olemaan varsin haastavaa, ettei tarjonta ole päällekkäistä eikä osallistujista ”kilpailla”. Yhteistyö JAMK Maitoa ja naudanlihaa hankkeen kanssa on onnistunut erittäin hyvin. Maataloushankkeiden yhteistoiminta ja yhteiset tapaamiset näyttäisi vakiintuneen toimintatavaksi tällä ohjelmakaudella.

Ohjausryhmän kokouspöytäkirja 14.9.2009:

Hankebyrokratia tuo haasteita toteuttamiselle ja kentän tarpeiden huomioimiselle. Olennaista koulutusten järjestämisessä on sisältö eli ennemmin laatu kuin määrä. Tarjonta on pidettävä hyvätasoisena. Lisäksi palautteen antamista/keräämistä pidettiin tärkeänä, että pystytään vastaamaan tarpeisiin. Ympäristökatselmut ovat yksi mahdollisuus vaikuttaa, jos niistä saadaan kerättyä tarvittavaa konkreettista tietoa.

Tilakohtaisen koulutuksen rajoitukset, yli puolet koulutuksesta tulee tapahtua muualla kuin osallistujan yrityksessä, hankaloittavat toteuttamista ja osallistumisen seuranta tulee olla tarkkaa. Osallistuvan yrittäjän kannalta olisi se tarkoituksenmukaisin koulutusmuoto. Tilojen yksilöllisyys ja erilaiset tarpeet pitäisi pyrkiä huomioimaan koulutuksissa, että se olisi haluttua ja kiinnostavaa.

Koulutuksen siirtäminen ja monistaminen tulee ottaa käytännöksi. Hyvien kouluttajien saaminen ja kustannusten suuruus on haasteellista, jos osallistujamäärät jäävät alhaisiksi. Toisaalta alan huip-

pupuhujiakin tarvitaan. Haaste on myös se, että koulutusta järjestetään kahden hankkeen voimin niin paljon, että osallistujien into laskee.

Ohjausryhmän kokouspöytäkirja 11.12.2009: 6 §, *Todettiin, että maatilayritysten taloushallintaan liittyvät koulutukset vetävät huonosti osallistujia. Koulutuksen järjestämismuotoja on mietittävä uudelta pohjalta.*

Keskusteltiin oikeista tavoista järjestää viljelijöille ympäristöaiheista koulutusta. Tuotiin esille Pro-Agrian Farm walk –palvelu, joka toisi tilakäynnillä luontevasti maan kasvukyvyn parantamisen menetelmät viljelijöiden harkittavaksi. Luomu- ja tavanomaisen tuotantomuodon välimaastoon sijoituvaa ja ip-tuotantotapaa tulisi kouluttaa ja tehdä tunnetuksi.

7 §, *Ohjausryhmä kannatti linjausta, jossa toimintaa suunnataan aiempaa enemmän yleisten teemapäivien sijasta paikallisen toiminnan aktivointiin, pienryhmiin. Myös tilakohtaiseen valmennukseen kannattaa panostaa kunnolla.*

4 Koulutushankkeen toimenpiteet ja tulokset

4.1 Toimenpiteet

Kehittämishajelmia on toteutettu sekä hankevastuutahon toteuttamana, käynnistämänä ja koordinoimana toimintana sekä ostamalla tarpeeseen vastaavat asiantuntijapalvelut. Hankkeen koulutus-toimintaa ovat olleet teemapäivät, pienryhmätoiminta sekä tutustumiskäynnit ja opintomatkat koti- ja ulkomailla sekä yritysکوhtainen valmennus. Koulutuksen järjestämisen lähtökohtia ovat olleet asiasisältö, monipuolisuus ja tarvelähtöisyys.

Sukupolvenvaihdestoimintalinja oli merkittävin hankkeen järjestetyillä tilaisuuksilla mitattuna. Sen osuus toteutuneista tilaisuuksista on 63 %. Ympäristöjohtamisen ohjelman osuus tilaisuuksista on 27 % ja paikallisen toiminnan aktivoinnin 10 %. Tilaisuuksien määrällä mitattuna on Täky - kolutustapahtumista 59 % yritysکوhtaisia valmennuksia.

Täky	EKO								SPV						PTA						Yhteensä					
	2008	2009	2010	2011	2012	eko*	ely*	yht.	2008	2009	2010	2011	2012	yht.	2008	2009	2010	2011	2012	yht.	2008	2009	2010	2011	2012	yht.
teemapäivä	1	6	3	18	15	4	30	43	1	19	15	15	8	58		3	3	7	5	18	2	28	21	40	28	119
pienryhmä			6	9	5	4	10	20		1	1		3	5		5	6	4	1	16	0	6	13	13	9	41
opintomatka		2	3	2	1	3		8						0	1	1	4	1		7	1	3	7	3	1	15
valmennus		3	9	12	22	15	19	46	4	17	44	77	68	210						0	4	20	53	89	90	256
Yhteensä	1	11	21	41	43	26	59	117	5	37	60	92	79	273	1	9	13	12	6	41	7	57	94	145	128	431
				* TÄKY+toiminta-aika																						

Taulukko 2 Täky-hankkeen toiminta toimintamuodoittain vuosilta 2008–2012.

Hankkeessa on järjestetty yhteensä 431 koulutustilaisuutta, joista 119 teemapäivää ja 41 pienryhmätoiminnan tilaisuutta. Opintomatkkoja on tehty yhteensä 15, joista kolme on tehty ulkomailla. Opintomatkkoista on muodostunut yhteensä n. 650 opintopäivää (8h). Hankkeen osallistujien yrityk-

sissä on tehty sukupolvenvaihdosvalmennusta tai ympäristökatselmus yhteensä 256 kertaa. Sukupolvenvaihdosasioita on käsitelty 210 kertaa. Maatilan ympäristöaiheita on käsitelty 46 ympäristökatselmuksessa. Ympäristökatselmuksista Täky+ ajalla (vuosina 2011-2012) on ollut Ely-keskuksen Y-vastuualueen toimintaa 19 kpl, pienryhmätoiminnan kertoja on ollut 10 kpl ja teemapäiviä 30 tilaisuutta.

Kuva 5 Haapamäen -pienryhmä tutustuu kuivausteknologiaan, 17.2.2009

Kuva 6 Marjanviljelijöiden pienryhmä tutkimassa mikroskooppilla kasvustoa, Laukaa 10.6.2011

Kuva 7 Kalmarin kosteikot -pienryhmää pohtimassa vaihtoehtoja vesiensuojeluun, 22.4.2010

Kuva 8 Opintomatkatiet ruotsalaisella perinnebiotoopilla, 26.6.2012

4.1.1 Toimenpiteet seutukunnittain

Ohjausryhmä on toivonut toiminnan seuraamista myös alueellisesti osallistujien ja toimenpiteiden osalta (Ohjausryhmän kokous 2.2.2009). Alla on koottuna seutukunnilla järjestetyt tilaisuudet toiminta linjoittain ja eriteltynä eri koulutusmuodoittain.

Jyväskylän seutu: Täky hankkeen tapahtumia on seutukunnalla ollut yhteensä 141 kpl. Ryhmätilaisuuksia (teemapäivät ja pienryhmätoiminta) on järjestetty 64 kpl ja valmennuksia 77 kpl. Valmennuksista on ollut sukupolvenvaihdoksiin liittyviä 63 kpl ja ympäristökatselmus on tehty 14 tilalle. Seutukunnan tapahtumat muodostavat yhteensä 562 (8 h) oppilastyöpäivää.

Täky 2008-2012	Yht.	Teemapäivä					pienryhmätoiminta					Valmennus			
		spv	pta	eko	ely	yht	spv	pta	eko	ely	yht	spv	eko	ely	yht
Jyväskylän seutukunta	141	18	6	6	12	42	2	11	3	6	22	63	5	9	77
077 Hankasalmi	22	4	1	1		6		1			1	15			15
179 Jyväskylä	42	6	2	2	6	16	2	6	1		9	10	4	3	17
410 Laukaa	36	4	1	1	1	7		2	1	3	6	21	1	1	23
500 Muurame	6					0		2			2	4			4
592 Petäjävesi	17		1	2	3	6			1	1	2	5		4	9
850 Toivakka	6	1				1					0	4		1	5
892 Uurainen	12	3	1		2	6				2	2	4			4

Taulukko 3 Koulutustoiminta Jyväskylän seutukunnalla hankkeen toimintalinjoittain

Joutsa - Luhanka: Täky hankkeen tapahtumia on seutukunnalla ollut yhteensä 17 kpl ja osallistujia on ollut yhteensä 53 henkilöä. Ryhmätilaisuuksia on järjestetty 5 kpl ja sukupolvenvaihdosvalmennuksia 12 kpl. Näistä tilaisuuksista on kertynyt 53 (8h) opintopäivää.

Täky 2008-2012	Yht.	Teemapäivä					pienryhmätoiminta					Valmennus			
		spv	pta	eko	ely	yht	spv	pta	eko	ely	yht	spv	eko	ely	yht
Joutsan seutukunta	17	3	1	0	1	5	0	0	0	0	0	12	0	0	12
172 Joutsa	7	3	1			4						3			3
435 Luhanka	10				1	1						9			9

Taulukko 4 Koulutustoiminta Joutsan seutukunnalla hankkeen toimintalinjoittain

Jämsä – Kuhmoinen: Täky hankkeen tapahtumia on seutukunnalla ollut yhteensä 62 kpl ja osallistujia on ollut yhteensä 180 henkilöä. Ryhmätilaisuuksia on järjestetty 17 kpl ja valmennuksia 45 kpl. Valmennuksista kuusi on ollut ympäristökatselmus ja sukupolvenvaihdosvalmennuksia on ollut yhteensä 39. Näistä tilaisuuksista on kertynyt 241 (8h) opintopäivää.

Täky 2008-2012	Yht.	Teemapäivä					pienryhmätoiminta					Valmennus			
		spv	pta	eko	ely	yht	spv	pta	eko	ely	yht	spv	eko	ely	yht
Jämsän seutukunta	62	6	4	3	3	16	0	1	0	0	1	39	3	3	45
182 Jämsä	58	5	4	3	2	14		1			1	37	3	3	43
291 Kuhmoinen	4	1			1	2						2			2

Taulukko 5 Koulutustoiminta Jämsän seutukunnalla hankkeen toimintalinjoittain

Keuruu – Multia: Täky hankkeen tapahtumia on seutukunnalla ollut yhteensä 48 kpl ja osallistujia on ollut yhteensä 130 henkilöä. Ryhmätilaisuuksia on järjestetty 14 kpl ja valmennuksia 34 kpl. Valmennuksista 17 on ollut ympäristökatselmuksia ja 16 kpl sukupolvenvaihdosvalmennuksia. Näistä tilaisuuksista on kertynyt 115 (8h) opintopäivää.

Täky 2008-2012	Yht.	Teemapäivä					pienryhmätoiminta					Valmennus			
		spv	pta	eko	ely	yht	spv	pta	eko	ely	yht	spv	eko	ely	yht
Keuruun seutukunta	48	5	0	2	2	9	0	1	3	1	5	16	15	3	34
249 Keuruu	41	5		1	2	8		1	3	1	5	14	13	1	28
495 Multia	7			1		1					0	2	2	2	6

Taulukko 6 Koulutustoiminta Keuruu-Multian alueella hankkeen toimintalinjoittain

Saarijärven - Viitasaaren seutu: Täky hankkeen tapahtumia on seutukunnalla ollut yhteensä 129 kpl ja osallistujia on ollut yhteensä 447 henkilöä. Ryhmätilaisuuksia on järjestetty 53 kpl ja valmennuksia 76 kpl. Valmennuksista on ollut sukupolvenvaihdoksiin liittyviä 72 kpl ja ympäristökatselmus on tehty neljälle tilalle. Näistä tilaisuuksista on kertynyt 533 (8h) opintopäivää.

Täky 2008-2012	Yht.	Teemapäivä					pienryhmätoiminta					Valmennus			
		spv	pta	eko	ely	yht	spv	pta	eko	ely	yht	spv	eko	ely	yht
Saarijärven-Viitasaaren seutukunta	129	22	5	3	10	40	3	3	3	4	13	72	3	1	76
216 Kannonkoski	9	1	1	1		3		2			2	4			4
226 Karstula	9	2			1	3			1	1	2	4			4
256 Kinnula	12	2	2		1	5	2				2	4	1		5
265 Kivijärvi	3					0					0	3			3
312 Kyyjärvi	7	1				1					0	6			6
601 Pihtipudas	35	4	1		5	10	1			2	3	21		1	22
729 Saarijärvi	33	8	1	2	2	13			2		2	16	2		18
931 Viitasaari	21	4			1	5		1		1	2	14			14

Taulukko 7 Koulutustoiminta Saarijärven-Viitasaaren seutukunnalla toimintalinjoittain

Äänekosken seudulla: hankkeen tapahtumia on ollut yhteensä 18 kpl ja osallistujia on ollut yhteensä 75 henkilöä. Ryhmätilaisuuksia on järjestetty kahdeksan ja valmennuksia 10 kappaletta. Valmennuksista on ollut sukupolvenvaihdoiksiin liittyviä seitsemän ja ympäristökatselmus on tehty kolmelle tilalle. Näistä tilaisuuksista on kertynyt 77 (8h) opintopäivää.

Täky 2008-2012	Yht.	Teemapäivä					pienryhmätoiminta					Valmennus			
		spv	pta	eko	ely	yht	spv	pta	eko	ely	yht	spv	eko	ely	yht
Äänekosken seutukunta	18	4	1	0	1	6	0	1	0	1	2	7	1	2	10
275 Konnevesi	7	3				3		1		1	2	1		1	2
992 Äänekoski	11	1	1		1	3					0	6	1	1	8

Taulukko 8 Koulutustoiminta Äänekosken seutukunnalla toimintalinjoittain

Yhteenveto hankkeessa järjestetyistä koulutustapahtumista on hankkeen indikaattoritietojen (L2306Cind) koulutusliitteessä. Hankkeessa aloittaneet yrittäjät ovat myös koottuna indikaattoritietolomakkeen liitteissä.

4.1.2 Toimenpiteet vuosittain

Raportointivuoden 2008 aikana järjestettiin yhteensä seitsemän koulutustilaisuutta, joista kaksi teemapäivää, ja yksi opintomatka sekä neljä sukupolvenvaihdosvalmennusta, joissa mukana kaksi yritystä. Saarijärvellä järjestettiin sukupolvenvaihdoksen teemapäivä. Sukupolvenvaihdosvalmennuksen yritykset sijaitsivat Äänekoskella ja Jämsänkoskella. Ympäristöjohtamisen kehittämisohjelman koulutukset alkoivat Maatalous ja ympäristö teemapäivällä. Paikallisen toiminnan osalta Haapamäen yhteistyöryhmä kävi tutustumassa Perhossa yhteiskuivurin toimintaan. Opintomatkalla suunniteltiin pienryhmän jatkotoimenpiteitä.

Raportointivuoden 2009 aikana toteutettiin yhteensä 57 koulutustilaisuutta, joista 28 teemapäivää ja kuusi pienryhmätalaisuutta. Opintomatkoja on tehty kolme, joista yksi Englantiin. Osallistujille on järjestetty yhteensä 20 valmennustilaisuutta vuonna 2009. Kaksi teemapäivää peruutettiin osallistujapulan takia.

Sukupolvenvaihdosten kehittämisohjelman tilaisuuksia raportointivuonna 2009 oli yhteensä 37 kpl. Niistä teemapäiviä oli 19, yksi sukupolvenvaihdoisasiantuntijoille järjestetty pienryhmä ja 17 yritysvalmennuskäyntiä. Ympäristöjohtamisen kehittämisohjelma teemapäiviä oli kuusi ja kolme ympäristökatselmuksen tilatestauksen käyntiä. Opintomatkoja ympäristöteemalla järjestettiin kaksi. Paikallisen toiminnan teemapäiviä on järjestetty kolme sähköisen tukihauksen teemalla. Pienryhmätapaamisia on ollut yhteensä kuusi, joista yksi on yhteiskuivurin opintomatka. Vuonna 2008 aloittanut Keuruun Haapamäen yhteiskuivurin ryhmä on jatkanut yhteistyön toteutuksen suunnittelua. Hankkeen

koulutusavulla on hahmoteltu yhteisen kuivurin toimintamallia sekä taloudellisen ja oikeudellisen rakenteen vaihtoehtojen kartoittamista ja käytännön ratkaisujen hakemista. Vuoden 2009 lopulla on paikallisesti toteutettu toimintaa pienryhminä Jämsässä, Hankasalmen Säkinmäellä, Muuramessa ja Jyväskylässä. Pienryhmät ovat syntyneet hankkeen markkinoinnin tuloksena tulleiden yhteydenottojen perusteella sekä hanketoimijoiden tietoon tulleiden esimerkiksi MTK yhdistysten kautta tarpeisiin vastattuna toimintana.

Raportointivuoden 2010 aikana järjestettiin yhteensä 94 koulutustilaisuutta, joista 21 teemapäivää ja 13 pienryhmätilaisuutta. Opintomatkoja on tehty yhteensä seitsemän, joista yksi oli Belgiaan ja Ranskaan suuntautunut ulkomaan opintomatka. Osallistujille on järjestetty yhteensä 53 valmennustilaisuutta.

Sukupolvenvaihdosten kehittämisohjelman tilaisuuksia raportointivuonna 2010 oli yhteensä 60 kpl. Niistä teemapäiviä oli 15, yksi pienryhmänä toteutettu Maatilojen tulosanalyysi -koulutus ja 44 sukupolvenvaihdosasioihin liittyvää yritysvalmennuskäyntiä. Ympäristöjohtamisen kehittämisohjelma teemapäiviä oli kolme ja pienryhmäkokouksia oli kuusi. Maatiloilla tehtiin yhdeksän ympäristökatselmusta. Belgian ja Ranskan opintomatalla oli asiasisällön pääpaino myös ympäristöasioissa ja kotimaan eko-opintomatkoja järjestettiin kolme. Belgian ja Ranskan opintomatkan matkaraportti on toimitettu rahoittajalle kolmannen maksamishakemuksen yhteydessä. Paikallisen toiminnan alla on järjestetty neljä teemapäivää, joiden tavoitteena on ollut koota yhteen kiinnostuneita tietyn teema alle. Marjatilojen pellonpiennarpäivä ja Viljat ja öljykasvit -päivä ovat tällaisia. Paikallisesti toiminnassa olevia pienryhmillä on ollut kokouksia viisi ja opintomatkoja on ollut neljä. Vuonna 2010 pienryhmänä on toiminut edelleen Haapamäen yhteiskuivuriryhmä. Jyväskylässä kokoontui yhteistyötä suunnitteleva ryhmä. Korpilahdella ja Viitasaarella toteutettiin kolmen päivän koulutuskokonaisuus työ- ja tapaturmien hallintaan maatiloilla. Kalmarissa, Karstulassa ja Haapamäen kosteikkosuunnittelupienvyhmät ja -retket on kirjattu ympäristötoiminnan osalle ja talouspuolen koulutukset sukupolvenvaihdosteeman alle.

Raportointivuoden 2011 aikana järjestettiin yhteensä 146 koulutustilaisuutta, joista 41 teemapäivää ja 13 pienryhmätilaisuutta. Opintomatkoja on tehty yhteensä kolme, joista yksi oli Viroon suuntautunut ulkomaan opintomatka. Viron opintomatkan ohjelmasta iso osuus oli luonnon monimuotoisuuteen ja ympäristötukeen liittyvää asiaa. Sukupolvenvaihdosten kehittämisohjelman tilaisuuksia raportointivuonna 2011 oli yhteensä 92 kpl. Niistä teemapäiviä oli 15 ja 77 sukupolvenvaihdosasioihin liittyvää yritysvalmennusta. Toimintavuonna jatkettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa tehtyä yhteistyötä järjestämällä oppilaitoksessa koulutustilaisuus sukupolvenvaihdosteemalla. Maatilayrittämisen jatkuvuuden kannalta tärkeää investointiasiaa vietiin eteenpäin järjestämällä Rakennetuki-koulutukset, neljällä paikkakunnalla.

ELY-keskuksen luonnon monimuotoisuuteen ja vesiensuojeluun liittyvä hankeosuus aloitti toimintansa raportointivuoden 2011 maaliskuussa. Hankeosuudella täydennettiin ja laajennettiin ympäristöjohtamisen kehittämisohjelman koulutustarjontaa.

Ympäristöjohtamisen kehittämisohjelman teemapäiviä oli kaiken kaikkiaan yhteensä 18 ja pienryhmäkokouksia 9 kappaletta vuonna 2011. Näistä ELY-keskuksen hankeosuuden aihepiiristä tee-

mapäiviä oli 16 kpl ja pienryhmäkokoontumisia 5. Tilakohtaista valmennusta, ELY-keskuksen hankeosuuden luonnon monimuotoisuuteen ja vesiensuojeluun painottunutta ympäristökatselmusta, tehtiin kuudelle tilalle. Kuudelle tilalle tehtiin maatalan ympäristönäkökohtia kokonaisvaltaisemmin kartoittava ympäristövalmennus ostopalveluna ProAgria Keski-Suomen kautta. Yhteensä ympäristökatselmuksia vuonna 2011 tehtiin 12 tilalle. Teemapäiviä on pidetty erityisesti maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden (lumo-), monivaikutteisten kosteikkojen ja suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma-alueilla.

Paikallisen toiminnan hankeosiossa järjestettiin vuoden 2011 aikana 7 teemapäivää, 6 pienryhmäkokoontumista sekä yksi kotimaan opintomatka. Paikallisten ryhmien teemapäiväaiheita ovat olleet sähköinen tukihakujärjestelmä ja sähköiset karttakorjaukset, yhteensä neljä tilaisuutta eri puolilla maakuntaa. Jämsän Viljakaupan uudet kaupankäyntimuodot ja hintariskeiltä suojautuminen ja Potkua hevosista pienryhmän Hevosten hyvinvointi -teemapäivä, Saarijärvellä olivat pienryhmien toiveista lähteneitä aiheita. Potkua hevosista -pienryhmälle oli helmikuussa tarjolla myös kotimaan opintomatka, mutta se peruttiin osallistujapulan vuoksi.

Laukaassa toimivalle Lähiruuan uudet markkinakanavat -ryhmällä oli kaksi kokoontumista ja yksi Heinola-Tuusula-Helsinki-Tampere -reitille suuntautunut opintomatka. Kannonkosken yhteiskuviryhmä sekä marjanviljelijöiden ryhmä kokoontuivat ryhmäkoulutukseen kaksi kertaa vuoden 2011 aikana.

Raportointivuoden 2012 järjestettiin yhteensä 128 koulutustilaisuutta. Niistä oli 28 teemapäivää ja 9 pienryhmätilaisuutta. Opintomatoja on tehty yksi; Ruotsiin suuntautunut ulkomaan opintomatka. Opintomatkan ohjelma jakautui luonnon monimuotoisuuteen ja ympäristötukeen liittyviin kohteisiin sekä peltoviljelyasioihin. Opintomatkan matkaraportti on toimitettu rahoittajalle maksamishakemuksen yhteydessä. Sukupolvenvaihdosohjelman tilaisuuksia raportointivuonna 2012 oli yhteensä 79 kpl. Niistä oli 8 teemapäivää eri puolilla maakuntaa ja sukupolvenvaihdosasioihin liittyvää yritysvalmennusta tehtiin 68 kpl.

Ympäristöjohtamisen kehittämisohjelman teemapäiviä oli yhteensä 15 ja pienryhmäkokoontumisia 5 kappaletta vuonna 2012. Näistä Ely-keskuksen hankeosuuden teemapäiviä oli 14 kpl ja pienryhmäkokoontumisia 5. Teemapäivistä kolme käsitti kosteikkosuunnittelijoiden koulutuskokonaisuuden (24 oph), joka pidettiin 29.-31.5.2012. Koulutus koostui kahdesta teoriapäivästä ja yhdestä maastopäivästä. Maastossa tutustuttiin erilaisiin kosteikkokohteisiin, kosteikkosuunnittelun maastomittauksiin sekä erilaisiin kosteikon perustamisrakenteisiin. Koulutus oli yksi ELY-Y vastualueen hankeosuuden suurimmista yksittäisistä kokonaisuuksista, jolla pyrittiin vastaamaan maakunnalliseen kosteikkosuunnittelijoiden puutteeseen. Kolmipäiväisen koulutuksen kävi läpi kokonaisuudessaan kaksitoista henkilöä. Tilakohtaista valmennusta tehtiin yhteensä 22 tilalle. ELY-keskuksen hankeosuuteen painottunutta ympäristökatselmusta, tehtiin 13 tilalle. Näiden lisäksi tehtiin täky-ympäristövalmennus kuudelle tilalle kartoittamaan ympäristönäkökohtia kokonaisvaltaisesti.

Paikallisen toiminnan hankeosiossa järjestettiin vuoden 2012 aikana 5 teemapäivää ja yksi pienryhmä kokoontuminen Konnevedellä. Teemapäivien aiheena oli sähköinen tukihakujärjestelmä ja sähköiset karttakorjaukset.

4.2 Tulokset

Täky-hankkeen koko toiminta-aikana on oppilastyöpäiviä (8 h) on tehty yhteensä 2 242 kpl hankkeen järjestämissä 432 koulutustilaisuudessa. Oppilastyöpäivien määrä on 84 % hankkeen suunnitteluvaiheessa tavoitellusta opintopäivien määrästä. Kaikki hankkeen koulutukset on lueteltu indikaattori-lomakkeen liitteessä aikajärjestyksessä. Hankkeen osallistujien kirjaus on tehty silloin, kun hän on osallistunut hankkeen toimintaan ensimmäisen kerran (osallistujat hlö). Hankkeen osallistujamäärä koko toiminta-ajalta on yhteensä 1 331 henkilöä. Vuoden 2008 jätetyssä hakemuksessa oli osallistujatavoite yhteensä 529 henkilöä, josta toteutunut osallistujamäärä on yli kaksi ja puoli kertainen. Osallistujien nimet taustatietoineen ovat indikaattorilomakkeen liitteenä aakkosjärjestyksessä. Osallistujista on miehiä 876 henkilöä ja naisia 455 henkilöä. Osallistujista 23 % on alle 40-vuotiaita. Osallistujista 75 % ilmoitti taustakseen maatalouden, 23 % metsätalouden ja 22 kpl elintarviketalous (osallistujien tausta voi olla myös edellisten yhdistelmä). Osallistumiskertoja eri koulutustilaisuuksiin oli yhteensä 2 636 kpl.

Täky	Osallistujat hlö		Koulutuksia		Osanottojen lukumäärä kpl	Oppitunnit yhteensä	Koulutuksen määrä 8h oppilastyö- päivinä
	miehet	naiset	ryhmä	yv			
2008	32	16	3	4	55	313,0	39
2009	331	145	37	20	607	4102,5	513
2010	215	136	41	53	692	6104,0	763
2011	182	98	57	89	768	4599,5	575
2012	116	60	38	90	514	2815,5	352
	876	455	176	256			
	1331		432		2636	17934,5	2242

Taulukko 9 Osallistujatilastot toimintavuosina 2008-2012.

Ohjausryhmän kokouspöytäkirja 19.4.2011:

Ohjausryhmä oli tyytyväinen hankkeen toteuttamaan koulutustarjontaan ja sen sisältöön. Osallistujia on saatu hyvin mukaan ja tilaisuudet ovat olleet kiinnostavia.

4.3 Kustannusten ja rahoituksen toteutuminen

Hankkeen toteutuneet kokonaiskustannukset hankeajalta ovat 8xx xxx €. Toteutunut yksityinen rahoitusosuus on 82 xxx euroa. Toteutunut julkinen rahoitus: xxx xxx euroa.

Täky	Maksujakso	Kustannukset	Hyväksytyt kustannukset	Haettu tuki	Myönnetty julkinen rahoitus	Yksityinen rahoitus	Rahoitus yhteensä
Maksuhakemus 1				97 830,00	97 830,00	0,00	97 830,00
Maksuhakemus 2	1.8.2008 - 31.8.2009	117 262,56	114 572,88	105 536,30	103 115,59	19 475,00	122 590,59
Maksuhakemus 3	1.9.2009 - 30.4.2010	150 413,71	150 413,71	135 372,34	135 372,34	28 146,00	163 518,34
Maksuhakemus 4	1.5.2010 - 31.12.2010	149 115,43	148 399,48	36 373,89	35 729,53	5 002,00	40 731,53
Maksuhakemus 5	1.1.2011 - 30.6.2011	88 658,04	88 347,03	79 792,24	79 512,31	9 370,00	88 882,31
Maksuhakemus 6	1.7.2011 - 31.10.2011	65 746,73	65 650,37	59 172,06	59 085,33	4 590,00	63 675,33
Maksuhakemus 7	1.11.2011 - 31.12.2011	33 909,55	33 909,55	30 518,60	30 518,60	3 150,00	33 668,60
Maksuhakemus 8	1.1.2012 - 30.5.2012	97 093,85	97 093,85	87 384,47		11 880,00	11 880,00
Maksuhakemus 9	1.6.2012 - 30.9.2012	62 884,93	62 884,93	56 596,44		150,00	150,00
Maksuhakemus 10	1.10.2012 - 30.12.2012						0,00
		765 084,80	761 271,80	688 576,34	541 163,70	81 763,00	622 926,70

Taulukko 10 Maksuhakemukset maksujaksoittain; kustannukset, haettu ja myönnetty rahoitus sekä yksityinen rahoitusosuus (30.11.2012)

Hankkeen toteutuneet kustannukset, joita on haettu (30.9.2012)mennessä maksuun ovat yhteensä 765 084,80 euroa. Haettujen kustannusten osuudesta Keski-Suomen Ely-keskus hylkäsi tukikelvottomana kustannuksena 3 813 euroa (tilanne maksuhaku 7).

Vuonna 2008 toteutuneet kustannukset olivat 31.12.2008 yhteensä 38 960,63 euroa, julkista- ja yksityistä rahoitusta ei toteutunut toimintavuonna.

Vuoden 2009 toteutuneet kustannukset olivat 31.12.2009 yhteensä 161 967,39 euroa. Vuoden 2009 yksityinen hankerahoitus oli 19,855 euroa. Julkinen rahoitus oli hankkeelle haettu maksuennakko, yhteensä 97 830 euroa.

Vuoden 2010 toteutuneet kustannukset olivat 31.12.2010 yhteensä 212 558,92 euroa. Vuoden 2010 yksityinen hankerahoitus oli 32 768 euroa. Hankkeelle myönnettiin hankerahoitusta Keski-Suomen ELY-keskuksen maksamana yhteensä 238 487,93 euroa.

Vuoden 2011 toteutuneet kustannukset olivat 31.12.2011 yhteensä 188 314,32 €, josta Keski-Suomen ELY-keskuksen Y-vastualueen kustannukset ovat 36 290,89 euroa. Hankerahoitusta on maksettu yhteensä 35 729,53 euroa vuoden 2011 loppuun mennessä. Vuoden 2011 yksityinen hankerahoitus oli 17 110 euroa.

Raportointivuoden 2012 toteutuneet kustannukset olivat 31.12.2012 yhteensä 2xx xxx €, josta Keski-Suomen ELY-keskuksen Y-vastualueen kustannukset ovat xx xxx euroa. Julkisen hankerahoituksen maksuja on saatu toimintavuonna yhteensä xx xxx euroa. Vuoden 2012 yksityinen hankerahoitus oli yhteensä 12 780 euroa.

4.4 Tiedotus

Hankkeen tiedotustoiminnalla on tehty osallistujahankintaa, toiminnan esiintuomista ja hanketoiminnalla saatujen tulosten viestintää. Kohderyhmän kiinnostusta ja tietämystä hanketoiminnasta

on viestitetty mukanaololla viljelijöiden tilaisuuksissa, heille osoitetulla kirjeillä ja esitteillä sekä pitämällä yhteyttä viljelijöitä kohtaaviin sidosryhmiin, maataloussihteereihin ja neuvojiin.

Hankkeen tiedotusta on tehty mm. kuudessa kuntien maaseututoimille järjestetyssä tilaisuudessa 30.9.–9.10.2008 välisenä aikana, niissä oli mukana yhteensä 17 maataloussihteeriä. Keski-Suomen TE-keskuksen järjestämässä rakennetukien koulutustilaisuudessa 26.11–12.12.2008 oli hankkeen esittely päivän lomassa. Tilaisuuksia oli seitsemän, niissä yhteensä 175 osallistujaa. Samoin hanke on ollut kaikissa Keski-Suomen maaseutugaaloissa tiedottamassa hankkeen toiminnasta ja tuloksista. Kannonkoskella järjestettiin 4.5.2009 Verkotutaan Pohjoisen Keski-Suomen hyväksi -tilaisuus, jossa hankkeella oli puheenvuoro ja esittelypiste. Saarijärvellä 3.6.2009 järjestetyssä Nurmi-päivässä hankkeella oli oma näyttelyosasto, osallistuja-arvio tilaisuudesta on n. 2 000 kävijää. Hanke-esittelyjä on ollut 3.-4.2. Ympäristökuiskaaja -koulutustilaisuudessa Jyväskylässä, 30.3. MAKU-ryhmässä, 7.4. Hinkalo-hankkeen järjestämässä erityistukikoulutuksessa Jyväskylässä, 5.5. Maaseutuverkoston ja K-S ELY:n järjestämässä Ympäristötuet yhdistyksille koulutuskiertueen koulutuspäivässä Saarijärvellä, 28.6. ja POKE:n järjestämällä kosteikkokurssilla Saarijärvellä. Hanketta esiteltiin myös valtakunnallisilla vesiosuuskuntapäivillä 7.-8.9.2012 Saarijärvellä.

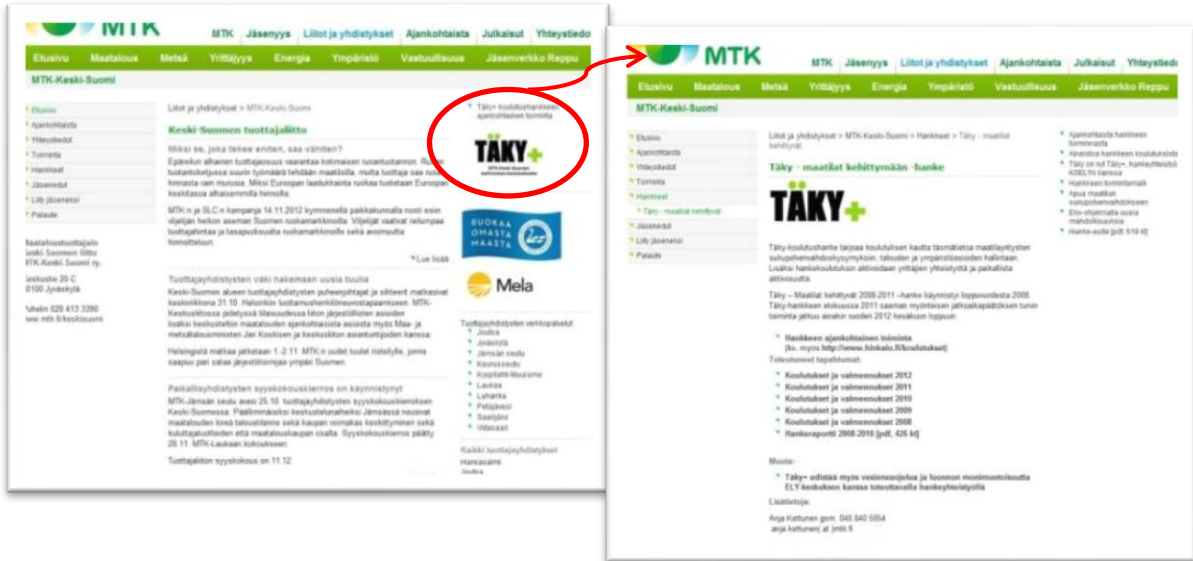
Hanke on tehnyt tiedotusta myös erilaisten yhdistysten suuntaan; Maitotilakerho, Keski-Suomen marjanviljelijöiden yhdistys ja sikatalouskerho Indeksi. Paikallisten tuottajayhdistysten vuosikokouksissa on vuosittain n. 250 osallistujaa. Näissä kokouksissa on esitelty hankkeen toimintaa, kerrottu mahdollisuuksista ja tiedotettu hankkeen tuloksista. Hankkeen aloittamisesta kerrottiin osallistujahankintamielessä mm. syyskokouksissa 3.11.–3.12.2008. Muissakin tuottajayhdistysten syyskokouksissa on pidetty puheenvuoro hankkeesta ja markkinoitu toimintaa. Hankkeen toimintaa on esitelty maataloustuottajayhdistysten puheenjohtajien ja sihteereiden neuvottelupäivillä jokaisena hankkeen toimintavuonna. Kone Agria näyttelyssä hanketta on markkinoitu MTK:n osastolla kaikkina toimintavuosina.

Hankkeen toiminnasta, jatkoajasta ja hankeyhteistyöstä on tehty tiedote joukkoviestimille 29.8.2011. Tiedotteiden pohjalta tekivät viestimet hankkeesta useita juttuja: Radio Jyväskylä, Paikallisuutiset 31.8., Suur-Keuruu 31.8., Keskisuomalainen 2.9. (puhelinhaastattelu Helle) ja Saarijärveläinen 7.9. Toinen hankeyhteistyön tuloksista ja tulevasta toiminnasta kertova tiedote julkaistiin 5.3.2012 Keski-Suomen ELY-keskuksesta otsikolla: Täky-hankkeessa mittava määrä osallistujia. Tiedote huomioitiin Radio Jyväskylän paikallisuutisissa, Kauppalehden markkinauutisissa ja Työorganisaatiopalveluiden verkkosivuilla. Hankkeen päättymisestä ja tuloksista tiedotettiin joulukuussa 2012 mediatiedotteella.

Toimittajat ovat tehneet hankkeesta ja sen aiheisiin liittyviä juttuja vuosittain vaihtelevan määrän. Radio- ja televisiohaastatteluista on esimerkkeinä Yle uutiset Keski-Suomi 27.8.2012 tekemä haastattelu tv:n alueuutisiin sukupolvenvaihdoksista Keski-Suomessa, haastateltavana oli projektiasiantuntija Hannu Vuoriniemi ja alueuutisten 18.6.2012 tekemä haastattelu kosteikkojen perustamisesta, jossa projektisuunnittelija Ilona Helle oli asiantuntijana. Alueuutiset tekivät myös jutun monialaisesta maatalousyrittämisestä 8.6.2012 Taipaleen tilan avoimien ovien teemapäivässä. Paikallislehdissä Täky+ on ollut Kotiseudun sanomissa 6.6.2012 pidetyn teemapäivän jälkeen ja Petäjävesi –

lehti teki jutun 8.6.2012 Taipaleen tilan avoimet ovet –teemapäivästä. Maatilojen sukupolvenvaihdoksista tehtiin kaksi laaja lehtijuttua Keskisuomalaiseen vuosina 2009 ja 2010

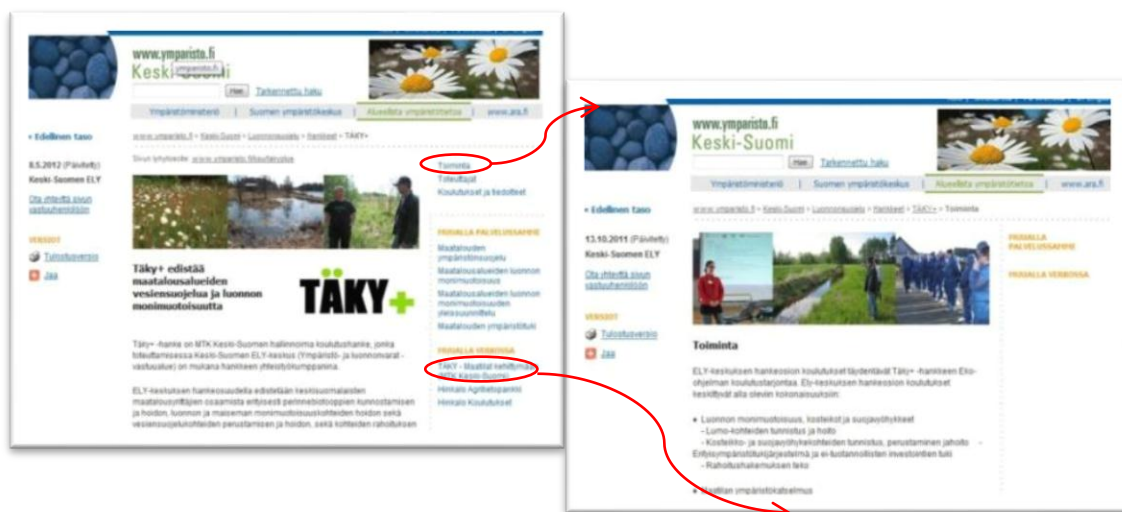
Hankkeelle on laadittu syksyllä 2008 asti oma osuus www.mtk.fi/liitot/keski-suomi -sivuille.

Kuva 9 Täky-hankkeen nettisivusto, MTK Keski-Suomen nettisivujen etusivulta on linkki Täky-sivuille.

Verkkosivuilla on ollut hankkeen ajankohtainen toiminta: koulutustarjonta ja tiedot sekä ohjelmat osallistujamarkkinoinnin tukena. Sivustoille on viety koulutuksien materiaaleja ja informoitu hanke-toiminnan muutoksista. Sivustoille on tehty perustietopaketti sukupolvenvaihdoksesta sekä maatalouden ympäristöasioista. Sivulla on julkaistu hankkeen raportointi ja koulutukset vuosittain sekä viety kaikkien halukkaiden luettavaksi ulkomaan opintomatkojen matkaraportit. Keski-Suomen ELY-keskuksella on ollut myös Täky+ -hankesivut osoitteessa:

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=394025&lan=fi&clan=fi>

Kuva 2 Keski-Suomen ELY-keskuksen ymparisto.fi -sivustojen Täky+ -hankesivut, linkitys MTK Keski-Suomen nettisivuille

Hankkeella on ollut esite, yhteystiedot sisältävä kynä ja rollup-juliste. Hankkeen logo ja hanke-esite päivitettiin Täky + ulkoasun osalta.

Hinkalo.fi –sivustoa on käytetty aktiivisesti hankkeen ajankohtaisen toiminnan markkinointiin. Koulutuspäivien ajankohdat ovat olleet hinkalo.fi -sivujen menokalenterissa. Kaikissa Hinkalo-hankkeen sähköisessä uutiskirjeessä on ollut Täky+ -hankkeen osuus, jossa on viestitetty hankkeen toiminnasta ja tuloksista. Hinkalo-hankkeen tiedotuslehdissä on ollut Täky-hanke osuudet juttuina. Niissä myös markkinoitiin koulutuksia takasivun menokalenterissa. Myös muiden hankkeiden kanssa on tehty yhteistyötä viestinnässä ja toiminnasta tiedotuksessa. Härkää Sarvista –hankeen kanssa pidetty yhteistilaisuutta mm. markkinoitiin medialle lähetetyn tiedotteen avulla. MTK Keski-Suomen jäsenkirjeeseen on maataloushankkeilla ollut yhteinen toimintakalenteri -mainos useamman kerran.

Koulutuksista on tiedotettu edellä mainittujen lisäksi myös lehti-ilmoituksilla Maaseudun tulevaisuudessa ja paikallislehdissä sekä suorilla kirjepostituksilla ja sähköposteilla viljelijöille. Hankkeeseen jo osallistuneita on tiedotettu kootusti hankkeen toiminnasta keväällä ja syksyllä sähköpostin välityksellä. Lisäksi vuoden 2010 ja 2011 yleissuunnittelualueiden viljelijöitä on tiedotettu hankkeen toiminnasta yleissuunnittelusta kertovien tiedotekirjeiden mukana. Täky-hankkeen koulutustilaisuudet olivat esillä lomo-yleissuunnittelun tiedotteissa 28.3.2011 ja 11.11.2011. Jälkimmäisen tiedotteen pohjalta oli lehtijuttu Kotiseudun sanomissa.

5 Hankkeen toteutuksen ja vaikuttavuuden arviointi

5.1 Hankkeen toteutuminen suhteessa hankesuunnitelmaan

Hankkeen toteutuksesta ja vaikuttavuudesta on saatu myönteistä palautetta. Toiminta on vastannut siihen tarpeeseen, johon hanke on suunniteltu. Toimintamuodot ja tarjonta ovat tukeneet osallistujien kehittymistä kokonaisvaltaisesti. Koulutustarjonnan tavoite oli sitouttaa osallistuvat maatalousyrittäjät koulutukseen siten, että he pääsisivät hyötymään myös tilakohtaisesta valmennuksesta. Usein teemapäivät johtivatkin pienryhmien muodostamiseen ja/tai yrityskohtaiseen valmennukseen. Hankkeen osallistujilta on pyydetty arviointia hankkeen tarpeellisuudesta ja toiminnasta. Osallistuja- ja ohjausryhmäkyselyiden palautteen tuloksista lisää kohdissa 5.2. ja 5.3.

Hankkeen suunnitteluvaiheessa tehdyissä laskelmissa Indikaattori -lomakkeen tavoitteet oli asetettu optimistisesti. Suunnitelmassa oli ajateltu sukupolvenvaihdosvalmennuksen osuuden olevan noin kaksi päivää/tila. Sukupolvenvaihdosvalmennus paneutui yrityksen ja osapuolten mielipiteiden, tilanteen sekä aikataulujen selvittämiseen sekä erilaisten vaihtoehtojen punnitsemiseen. Hankesäädökset eivät mahdollistaneet taloudellisten laskelmien tekemistä, joten valmennus päättyi siihen vaiheeseen. Toteutuneen seurannan mukaan se jäi kuitenkin noin päivään/yritys. Indikaattorin tavoitteista jäätin tästä syystä hieman. Hankkeen mittava osallistujajoukko kerrytti opintopäiviä runsaasti valmennusvajauksesta huolimatta. Tavoitetta oli tukemassa myös toiminta-ajan pidennykset.

Kokemusten perusteella esitettiin hanketoiminnan suuntaamista hankkeen loppupuolella enemmän tilojen tarpeita täsmällisemmin palvelemaan peniryhmätoimintaan. Ohjausryhmän kokouspöytäkirja 11.12.2009: 7 §, Ohjausryhmä kannatti linjausta, jossa toimintaa suunnataan aiempaa enemmän yleisten teemapäivien sijasta paikallisen toimintaa kuten pienryhmiin. Myös tilakohtaiseen valmennukseen kannattaa panostaa kunnolla.

Koulutushankkeen toteuttaminen ei kaikilta osiltaan ollut soveliain tapa toteuttaa kohderyhmän tarpeiden mukaista toimintaa. Hankkeen toteutusta pyrittiin pitämään mahdollisimman avoimena ja osallistujan valinnat sallivana. Toteutustapaa pidettiin tietoisesti mahdollisuuksien tarjoajana kuin ennalta valmiiksi suunniteltuna koulutusputkena. Osallistuvilla yrittäjillä olisi ollut enemmänkin tarvetta etenkin yritysvalmennuskäynteihin oman toiminnan kehittämiseksi, kuin se hankesäädösten mukaan olisi ollut mahdollista. Koulutushankkeen toiminnanohjaussäännöt eivät olleet riittävän joustavia toteuttamaan kohderyhmän henkilökohtaisia/yrityksen tilanteesta lähteviä valmennustarpeita.

5.1.1 Jatkuvuutta maatilayrityksille

Omistajanvaihdos maatiloilla on prosessi, joka tapahtuu keskimäärin 25 - 30 vuoden välein. Omistajanvaihdokseen valmistutuminen, suunnittelu sekä onnistunut toteutus on kaikkien osapuolten kannalta tärkeää. Hankkeen tavoite, jatkuvuuden turvaamisesta ja riittävästä sekä oikeasta tiedosta tilan sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseen oikea-aikaisesti, toteutui. Täky-hankkeen toiminta on tuonut vastauksia tilakohtaisiin omistajanvaihdostilanteen tarpeisiin.

Sukupolvenvaihdosten edistämiseksi tehdyssä työssä lähestyttiin asiaa ensin yleisellä tasolla omistajanvaihdosten keskeisten asiakokonaisuuksien koulutuksilla, sukupolvenvaihdosteemapäivillä. Teemapäivissä ja valmennuksessa paneuduttiin asiantiedon lisäksi myös luopumisen ja jatkamiseen henkisiin esteisiin sekä perheen sisäisiin suhteisiin omistajanvaihdoksen yhteydessä. Useat osallistujat saivat näistä teemapäivistä kimmokkeen jatkaa sukupolvenvaihdoksen suunnittelua omassa yrityksessä ja perhepiirissä. Teemapäivät saattoivat herättää kysymyksiä, joita on ollut mahdollista jäsenellä asiantuntijan kanssa ja soveltaa sitä omaan tilanteeseen valmennuksissa. Yritysvalmennuskäynneillä on noussut esiin asioita, jotka ovat voineet jäädä vähälle keskustelulle ja kenties vaikeita käsitellä vain perheen piirissä. Yritysvalmennusten kautta oli mahdollista tilatasolla keskustella sukupolvenvaihdoksiin liittyvistä asioista kunkin yrityksen ja henkilöitten omista lähtökohdista. Myös sukupolvenvaihdoksen aikataulun miettiminen on tärkeää. Yhdessä asetettu päämäärä ohjaa tulevaa sukupolvenvaihdosta. Sukupolvenvaihdos on ainutkertainen asia maatiloilla ja sen toteuttamiseen tarvitaan jatkuvasti tiedotustoimintaa. Lainsäädäntö ja rahoituskaudet muuttuvat, jolloin moni aikaisemmin opittu/kuultu/luultu tieto on vanhentunut ja muuttunut silloin on tarvittu tietojen päivittämistä.

Aiemmin viitattuun indikaattorilaskentaan liittyen, hankkeen käytännön työ osoitti, että osallistujat ovat saaneet noin yhden opintopäivän yritysvalmennuskäynnin avulla tarvittavat eväät sukupolvenvaihdossuunnittelun jatkamiseksi. Yrityksen sukupolvenvaihdosneuvoja jatkoi talouslaskelmien ja elinkeinosuunnitelmatuen turvin kohti toteutunutta sukupolvenvaihdosta. Täky -hanketoiminnalla on ollut merkitystä sukupolvenvaihdoksen suunnitteluprosessin aloittamisessa ja suuntaamisessa oikealle uralle (Osallistujapalaute liite 3, kysymys 4 ja 6).

Maatilayritysten sukupolvenvaihdokset ovat myös paikallisesti myönteisiä tapahtumia, ne luovat elinvoimaa ympäröivään yritystoimintaan, saavat usein aikaan lumipalloilmiön; yksi aktiivinen omistajanvaihdos saa vipinää aikaiseksi myös naapuristossa. Samoin kotieläintalouden jatkuminen sukupolvenvaihdosjatkajien osalta on paikallisesti merkittävää elinkeinoilmapiirille. Se on ensiarvoisen tärkeää myös koko maakunnan elintarvikeketjulle.

Sukupolvenvaihdoksiin liittyy kaksi tärkeää lakia: Laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta (21.7.2006/612) ja laki maatalouden rakennetuista (28.12.2007/1476), jonka perusteella myönnetään sukupolvenvaihdosjatkajalle nuoren viljelijän aloitustuki. Luopumistukilaki muuttui kaksi kertaa hankkeen toiminta-aikana. Vuonna 2010 päättyi edellinen laki ja nykyinen on voimassa vuodet 2011-2014. Lisäksi voimassaolevaan lakiin tuli muutoksia kesken kauden. Muutokset osittain nopeuttivat ja osittain pysäyttivät sukupolvenvaihdoksen suunnittelun yrityksissä. Rakennetukilain kohdalla huomionarvoista on, että edeltävään lakiin verrattuna nykyisen nuorenviljelijän aloitustuen ehdot tiukentuivat huomattavasti. Tiukennukset vähensivät huomattavasti tuen piiriin pääseviä yrityksiä ja tuen saajien määrä väheni huomattavasti edelliseen lakiin verrattuna. Keski-Suomen Ely-keskukselta haettujen aloitustukien määrä on kääntynyt nousuun hankkeen loppua kohti mentäessä.

	2009	2010	2011	2012
Aloitustuki	23	12	22	27 e

Taulukko 10 Keski-Suomeen myönnettyjen aloitustukien määrä

Vuosittain sukupolvenvaihdoksen suunnitteluun haetun elinkeinosuunnitelmatuen määrä on ollut hankkeen aikana keskimäärin noin 45 tilaa/vuosi.

Yrittäjien päätöksiin liittyvä ja sukupolvenvaihdosten ajoitukseen vaikuttavien lakien määräaikaisuus sekä niiden jatkumisen epävarmuus on tuonut omia haasteita hanketoimintaan. Täky - hankkeen loppuajalla on koulutuksien ja valmennuksien osalle tullut lisääntyntä kysyntää. Sitä ovat lisänneet luopumistukiehtojen muutokset ja uhka järjestelmän lakkauttamisesta. Lisäksi kysyntää on lisännyt epätietoisuus tulevan rahoitustukilain sisällöstä ja järjestelmän rahoitus.

Täky-hanketoiminnan ansioksi voi mainita eri yhteistyötahojen parantuneet valmiudet kohdata ja antaa tietoa yrittäjille sukupolvenvaihdostilanteessa. Esimerkiksi verohallinnon sähköisen asioinnin pilottihanke on tällainen. Verohallinnon tavoitteena on saavuttaa pilottihankkeella verotuksen ennakohakemusten nopeampi käsittely ja maksuton lahjaverotuksen ennakkoratkaisu. Täky-hanketoimijoista Vuoriniemi on ollut kuultavana pilottia suunniteltaessa ja hänen kommenttejaan on otettu aktiivisesti huomioon. Lisäksi mm kuntien maatalousviranomaiset ovat hyödyntäneet yhteistyötä ja he ovat toimineet linkittäjinä hankkeen ja tilojen välillä. Maataloussihteerit on kutsuttu myös mm. hankkeen järjestämiin sukupolvenvaihdosasiantuntijapäiviin.

Hanketoiminnan kautta aktivoitiin kuolinpesien ja perikuntien omistuksen selkiyttämistä. Järjestetyllä tarjonnalla paneuduttiin myös maatilojen johtamiseen liittyviin asioihin. Koulutussisältönä olivat mm tulosanalyysin laatiminen tilan kirjanpitolietojen pohjalta. Tulosanalyysipäiviä järjestettiin yhteensä 5 kpl, joista kaksi toteutui, yksi Jyväskylässä ja toinen Pihtiputaalla. Muut tilaisuudet jouduttiin peruuttamaan osallistujapulan takia. Talousasiat eivät saaneet osallistujia liikkeelle yrityksistä huolimatta. Tilaisuuksien ohjelmat ja markkinointi oli suunnattu juuri sukupolvenvaihdoksen tehneisiin tiloihin, joilla talousosaaminen olisi erittäin tärkeä osa yrityksen johtamista.

5.1.2 Ympäristöjohtamisen kehittämisohjelma

Hanke onnistui hyvin ympäristöjohtamisen kehittämisohjelmalle asettamissaan tavoitteissa. Maatilojen ympäristönäkökohdat tulivat hankkeen koulutusten kautta uudella tavalla keskusteluun. Jär-

jestelytavoiltaan ja aiheiltaan laaja koulutustarjonta toi osallistujia runsaasti, mutta toisaalta myös hajotti hankkeen resursseja moneen asiakokonaisuuteen. Toisaalta Täky hankkeen toiminta Keski-Suomessa on ollut pioneerityötä, koska maakunnan kattavia, laaja-alaisesti maatalouden ympäristövaikutuksia käsitteleviä hankkeita ei ole ollut. Tarve ”lavean pensselin” malliin oli sen vuoksi olemassa.

Hankeaikana järjestettiin koulutusta kaikista suunnitteluvaiheesta koulutusmatriisiin kirjatusta kokonaisuuksista (liite 1). Pienryhmäkoulutukset ja opintomatkat osoittautuivat toimiviksi koulutustavoiksi maatalojen ympäristöasioissa. Kotimaan toimintaa täydennettiin ulkomaan opintomatoilla, joissa oppiminen tapahtui kokemuksellisesti, näkemällä, kokemalla ja yhdessä keskustellen. Yrittäjille käytännönläheinen, omaan tietopohjaan ja kokemuksiin liittävä oppiminen sopii erittäin hyvin. Koulutuksissa painottuivat niiden lukumäärien ja osallistujamäärien perusteella eniten maatalouden vesiensuojelu- ja luonnon monimuotoisuusasiat (LUMO). Hankkeen ympäristöosion toiminnassa lumo- ja tehostettujen vesiensuojelutoimien koulutussisällöt korostuivat etenkin ELY-keskuksen hankekumppanuuden myötä. Toimintaa suunnattiin erityisesti maakunnassa tehdyille lumo-, kosteikko- ja suojavyöhykeyleissuunnitelma-alueille.

Maatilan ympäristökatselmusten osalta asiantuntijatarjonnassa oli määrällisiä puutteita, sillä katselmukset painottuivat niihin syventyneen neuvojan toiminta-alueelle maakunnan länsi- ja eteläosiin. Lumo-/kosteikkokatselmukset toteutuivat tasaisemmin toiminta-alueelle. (Kts. kohta 4.1.1.). Kysyntä ja tarjonta kohtasivat tässä toiminnassa luontevasti aiemmin tehtyjen lumo-/kosteikkoyleissuunnitelmien tekemän pohjatyön ansiosta.

Kohderyhmän osallistumisaktiivisuus oli yllättävän hyvä hankkeen toteuttajan ennakko-arvioihin nähden, mikä osoittaa sen, että ympäristöasiat ovat merkittäviä maatilayrittäjille. Ilmeisesti se aiheutuu toisaalta ulkopäin tulevista ympäristöpaineista, mm. viranomaisten ympäristöohjauksesta, toisaalta motivaatiosta löytää keinoja joilla saavutettaisiin sekä ympäristöhyötyjä että kustannussäästöjä. Viljelijöiden ja ympäristöviranomaisten rakentavaa vuoropuhelua saatiin myös edistettyä hyvin. Tässäkin suhteessa hankeyhteistyö Keski-Suomen ELY-keskuksen Y-vastuualueen kanssa palveli hyvin tarkoitustaan. Hankkeen aikana oli hyvää yhteistyötä myös paikallisten ympäristöviranomaisten kanssa.

ELY-Y hankeosuuteen kuuluneen syventävän vesiensuojelun ja lumokoulutuksen isoin haaste oli järjestää kosteikkosuunnittelijoiden koulutuskokonaisuus. Koulutukseen saatiin tavoitteen mukainen joukko potentiaalisia kosteikkosuunnitelman tekijöitä ja koulutukseen osallistuneilta saadun välittömän palautteen perusteella koulutusta pidettiin tasokkaana ja onnistuneena kokonaisuutena. Toisaalta nähtiin, että kosteikon perustamissuunnitelman tekijän on hallittava laaja kenttä eri osaamisen alueita ja mielellään omata myös kokemusta kosteikkorakentamisesta – tähän on vaikea vastata muutaman päivän kestoisella koulutuksella.

Maatilan laaja-alainen ympäristökatselmuksella osoittautui haasteelliseksi toimintatavaksi. Katselmuksen ennakotyönä laadittu raportti osoittautui tilastestauksien aikana liian laajaksi ja raportointitapa yksinkertaistettiin. Käytännössä osoittautui vaikeaksi yhdistää ympäristönäkökohdat ja konkreettiset kustannussäästöt tilatasolla. Sitä myös pidettiin ennakkoon tärkeänä motivaatiotekijänä

osallistumiseen. ELY-keskuksen Y-vastuualueen hankeosuuden ympäristövalmennusten sisältö ja kaantuivat käytännössä kahteen ryhmään: Joko keskityttiin jo tunnettujen kohteiden perustamisen ja hoidon osaamisen kohottamiseen tai selvitettiin mahdolliset erityistukikohteet ja niihin soveltuvien tuki- ja hoitomuotojen mahdollisuudet.

Hankkeen toteuttajan kokemuksen mukaan ympäristökatselmuskäynneistä saatu välitön palaute oli myönteistä. Katselmusta olisi kuitenkin ollut hyvin haasteellista tarjota tiloille maksullisena palveluna, koska katselmuksesta nopeasti konkretisoitavaa taloudellista hyötyä oli vaikea osoittaa. Maksuttomana palveluna, pilottiluonteisena toimintana yleisen eko-osion ja ELY-Y –hankeosion yhteenlaskettujen katselmusten määrälliset tavoitteet saatiin täytettyä hankkeelle myönnetyn jatkoajan myötä.

ELY-keskuksen Y-vastuualueen hankeosuuden onnistumisen kannalta hankeyhteistyöstä MTK Keski-Suomen kanssa on ollut selkeitä synergiaetuja. Hankeosuus käynnistyi nopeasti, koska Täky-hanke tunnettiin jo maakunnassa ja sille oli olemassa jo valmis osallistujapohja. Yhteistyöllä saatiin vaikuttavuutta, jota olisi ollut vaikea saavuttaa erillisellä omalla hankkeella. Koulutuksissa on voitu käyttää molempien toimijoiden asiantuntijuutta täysimääräisesti hyväksi ja kohderyhmälle on voitu tarjota korkeatasoista koulutusta yhden hankkeen puitteissa – tästä hyvänä esimerkkinä Viron ja Ruotsin opintomatkat. Hankeyhteistyö on myös keventänyt hallinnollista kuormitusta kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna.

Hankkeen vesiensuojeluaiheisilla koulutuksilla osallistuttiin samalla maakunnallisen vesienhoitosuunnitelman toteuttamiseen. Sitä kautta hankkeen työllä oltiin välillisesti osallisena myös EU:n vesipuitelidirektiivin kansallisessa toimeenpanossa. Hanketoiminnan positiivinen merkitys vesienhoito-ohjelmien toteuttamisessa on todettu yleisesti ohjelmien seurannan yhteydessä.

Vesiensuojeluaiheiseen koulutustoimintaan on ollut myös maakunnassa paikallisia tarpeita mm. Saarijärven vesireitin alueella, jossa vesistökeskustelu kävi hankkeen toiminta-aikana varsin vilkkaana. Maatilayrittäjät ovat olleet motivoituneita selvittämään omaa rooliaan vesiensuojelukysymyksissä ja myös pohtimaan eri toimenpiteiden tehokkuutta.

5.1.3 Paikallisen toiminnan aktivointi

Lähtökohtana hankkeen suunnitteluvaiheessa oli yhteistoiminnan aihoiden etsiminen ja niiden edelleen kehittäminen. Tavoite oli löytää paikallinen henkilö, joka veisi ideaa toiminnan tasolle. Keskeinen ajatus oli, että paikalliset yhdistysaktiivit löytäisivät kumppanuksiensa kautta käytännön toiminnan ja hankkeen kautta aloitusta voitaisiin resursoida. Hankkeessa suunnattiin tiedotusta yhdistyksiin ja toimijoihin tämän mahdollisuuden hyödyntämiseksi. Paikallisia ryhmiä syntyikin, mutta niihin ei löytynyt juurikaan paikallisia voimia vetäjiksi.

Toiminta jäi sukupolvenvaihdos- ja ympäristöasioita pienimuotoisemmaksi, eikä resursseja paikallisten ryhmien vetämiseen liennyt. Lainaus ohjausryhmäpalaute: *”Kokemukseni mukaan pienryhmän kasaaminen ja ylläpito vie aika paljon resursseja hanketyöntekijöiltä... Kaikkein paras olisi, että paikalliset ryhmät hoituisivat aktiivisten toimijoiden kautta, mutta se ei tahdo oikein sujua”*. (Liite 5)

Paikallisentoiminnan osalta hankkeen tekemä työ oli merkityksellistä ja tosiasia on, että yhteistyön edistäminen on haasteellista ja hidasta. Paikallinen toiminta oli tarvelähtöistä ja joustava osa Täky-hanketoimintaa. Yhteistyöryhmien alkukeskusteluja viriteltiin yhteistyöpaja-toiminnassa. Ryhmien aiheita ovat olleet mm. yhteinen viljankuivausrakentaminen, viljakaupan yhteistyömuodot, lähiruoka-asiat, hevostoimiala, työn- ja tapaturmien hallintakoulutukset. Myös yhteiskoneiden hankinta-asioita on ollut suunnitteluasteella, mutta ne ovat ainakin toistaiseksi toteutusta vailla. Tuotantopanosten yhteishankintoja on pohdittu, samoin tilojenvälistä osto ja myyntitoimintaa, nekin ovat jääneet ilman näkyviä tuloksia. Toimintaosuudessa oli teemapäivien ja ryhmätoiminnan lisäksi muutamia opintomatkoja. Paikallisessa toiminnassa ei ollut valmennuskäyntejä.

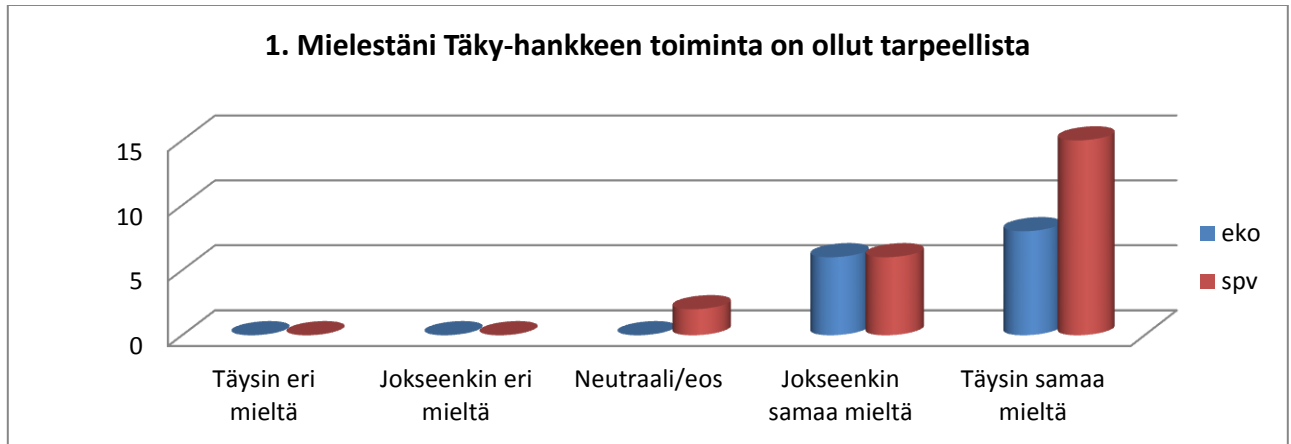
Miksi yhteistyö ei lähtenyt etenemään hyvistä ajatuksista ja selvittelyistä huolimatta? Suurimpana syynä voidaan pitää perinteitä ja sitä että ensimmäisen askeleen ottaminen on aina hankalaa. Tällaisille ryhmille tarvittaisiin hyviä esimerkkejä, toimintamalleja ja aktiivinen vetäjä. Näitä malleja emme onnistuneet löytämään tai ainakaan juurruttamaan pienryhmiin niin että asiat olisivat lähteneet etenemään.

5.2 Kohderyhmän arviointi hankkeesta

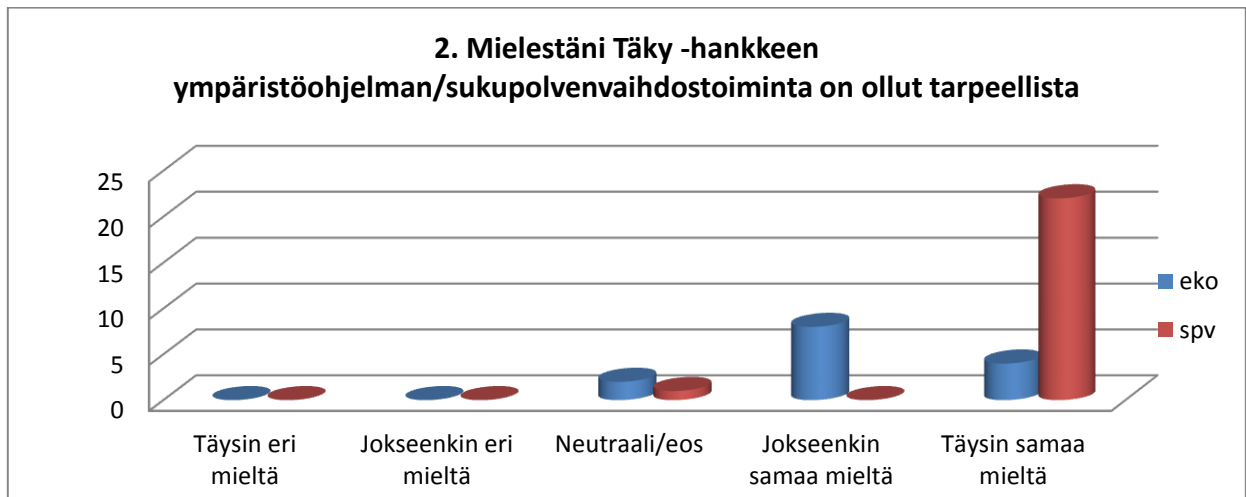
Ympäristöjohtamisen kehittämisohjelmassa kerättiin palautetta Maatilan ympäristönhoidon teemapäivien osallistujilta (liite 2). Palaute kerättiin välittömästi tilaisuuksien jälkeen sähköisellä kyselylomakkeella. Palautekysely lähetettiin yhteensä 91 osallistujalle, joilta saatiin yhteensä 21 vastausta (23 %). Palautteen mukaan koulutuksista tiedottamiseen ja koulutusjärjestelyihin oltiin tyytyväisiä. Koulutuspäivä myös vastasi useimpien vastaajien etukäteisodotuksia. Koulutuksen kesto nähtiin pääsääntöisesti sopivaksi ja kouluttajien asiantuntemus vastasi osallistujien odotuksia ja heidän esitystapansa oli ymmärrettävää ja selkeää. Valtaosa vastaajista oli piti myönteisenä koulutuksen onnistumista kokonaisuutena (76 %) ja kuinka koulutukseen osallistujat oppivat ammatillisesti hyödyllisiä asioita (67 %) vaikka vastauksissa oli enemmän hajontaa.

Täky-hankkeen toiminnan arvioinnin osallistujapalaute kerättiin loppuraportin laatimisvaiheessa. Kysely lähetettiin sukupolvenvaihdosvalmennukseen ja ympäristökatselmukseen osallistuneille tiloille. Palautteen kerääminen tehtiin nettipohjaisilla kyselyillä, jossa kysyttiin hankkeesta yleisesti sekä osallistujien kokemuksia spv –valmennuksista (liite 3) ja ympäristökatselmuksista (liite 4). Perusteena valinnalle oli, että palaute haluttiin heiltä, joilla olisi hankkeen toimintaan hyvin kokonaisvaltainen näkemys osallistumisensa kautta. Kysely postitettiin yhteensä 252 sähköpostiosoitteeseen. Sukupolvenvaihdostoimintaan osallistuneita oli yhteensä 210 kpl ja pääasiassa ympäristöasioiden parissa kouluttautuneita oli 42 kpl. Vastauksia saatiin yhteensä 37 kpl (15 %). Sukupolvenvaihdoskyselyyn vastasi 23 kpl (11 %) ja ympäristökatselmuksiin osallistuneilta 14 kpl (33 %).

Kyselyn alussa oli kolme yhteistä kysymystä hankkeen toiminnasta yleisemmin ja muut kysymykset painottuivat toimintalinjoittain. Yleisesti hankkeen toiminnasta saatu palaute oli erittäin hyvää. Täky-hankkeen toiminta on koettu tarpeelliseksi -väitteen kanssa oli 62 % täysin samaa mieltä vastaajista (23 kpl) ja jokseenkin samaa mieltä (kohta 4) 32 % (12 kpl). Alla kaaviossa vastaukset eriteltynä ympäristö- ja sukupolvenvaihdoslinjojen vastaajilta.

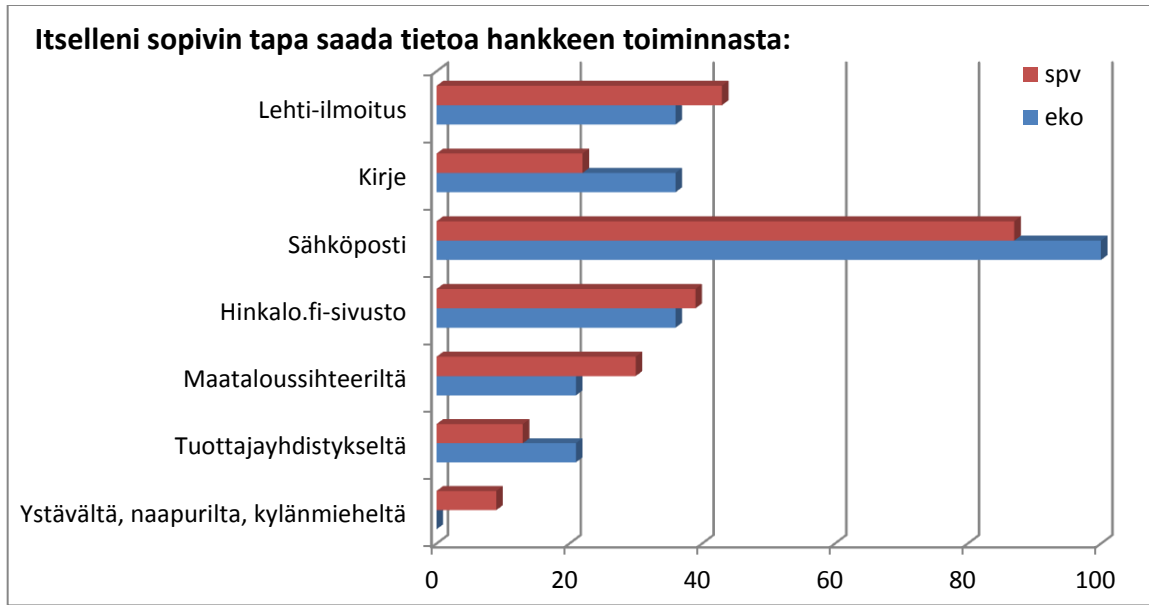

Toinen kysymys kartoitti linjoittaista sukupolvenvaihdos- ja ympäristötoiminnan tarpeellisuutta. Vastaajat (toimintalinjat yhteensä) 70 % piti hankkeen toimintaa tarpeellisena. Sukupolvenvaihdos-toiminnan tarpeellisuus -väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli 96 % vastaajista. Ympäristöohjelman osalta vastaukset jakautuivat enemmän. Väitteen kanssa samaa mieltä oli 29 % vastaajista, jokseenkin samaa mieltä oli 57 % ja 14 % oli valinnut kohdan 3.

Vastaajilta pyydettiin kehittämisideoita ja kommentteja Täky-hankkeesta vapaasti kirjoitettuna. Vastauksissa kerrottiin hankkeen aktivoineen eri vaihtoehtojen punnitsemiseen ja antaneen valmiuksia tehdä varsinaisia ratkaisuja (spv). Lisäksi kommentoitiin hankkeista tiedottamisesta ja kerrottiin lehti-ilmoittelun joistakin koulutuksista olleen hyvää, maataloussihteerejä ja tuottajayhdistyksiä oli voinut hyödyntää enemmän. Lainaus: *”Osassa hankkeita käsitykseni mukaan taisi olla motivoituneiden ja innostuneiden osallistujien pula, sillä saralla ainakin on töitä saada ihmiset liikkeelle miettimään ja suunnittelemaan, että asioita voi tehdä toisinkin kuin tähän asti on tehty. Minusta ympäristöhankkeet ovat hyvin onnistuneet tuomaan esille sen, ettei kaiken tarvitse tulla kerralla kuntoon vaan pienetkin ja edulliset jutut auttavat ympäristöasioissa”.* (eko)

Viimeinen yhteinen kysymys kosketi sopivimman tiedonsaannin väylää. Vastaajat saattoivat valita useamman vaihtoehdon listasta. Vastaukset on kaaviossa jaoteltuna prosenttiosuuksina vastaajista.

Sukupolvenvaihdostoiminnan palautekyselynvastauksien tiivistelmä on seuraava: (Liitte 3).

On ollut tärkeää, että sukupolvenvaihdoksen teemapäivän jälkeen on voinut jatkaa tilakohtaisten ratkaisujen suunnittelua asiantuntijan kanssa: Vastaajista 96 % ovat olleet täysin samaa mieltä väitteen kanssa. **TÄKY- hankkeen sukupolvenvaihdostoiminta on nopeuttanut omakohtaista spv:n toteuttamista:** Vastanneista 78 % katsoi toiminnan nopeuttaneen oman sukupolvenvaihdoksen toteuttamista. Vastaajista 17 % mielti toiminnan neutraaliksi ja 4 % oli jokseenkin erimielistä väitteen kanssa. **Asiantuntijan mukanaolo on tuonut uusia näkökulmia sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseen:** Vastaajista 61 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja 30 % jokseenkin samaa mieltä. Asiantuntijalla ole ollut vaikutusta uusien näkökulmien muodossa 8 %:lle vastaajista. **TÄKY- hankkeen tapaista sukupolvenvaihdosten edistämistyötä tulee jatkaa:** Vastaajat olivat yksiselitteisesti jatkamisen kannalla. Täysin samaa mieltä oli 87 % ja jokseenkin samaa mieltä 13 % vastaajista. **Täky- hankkeen sukupolvenvaihdoksiin liittyvää tiedotustoimintaa on ollut riittävää.** Tiedotuksen koettiin olleen riittävää, vastaajista oli 26 % täysin samaa mieltä ja 57 % jokseenkin samaa mieltä kysymyksen kanssa. **Minulle sopivin tapa saada tietoa sukupolvenvaihdoksesta on:** Tärkeimmäksi tavaksi saada tietoa sukupolvenvaihdoksista oli henkilökohtainen käynti (70 %) toisena tuli sähköposti (65 %) ja kolmantena koulutuspäivät (57 %). Seuraavina tulivat sähköiset viestimet (48 %) lehdet ja painotuotteet (35 %). Verkkokoulutuksesta oli kiinnostunut 4% vastanneista.

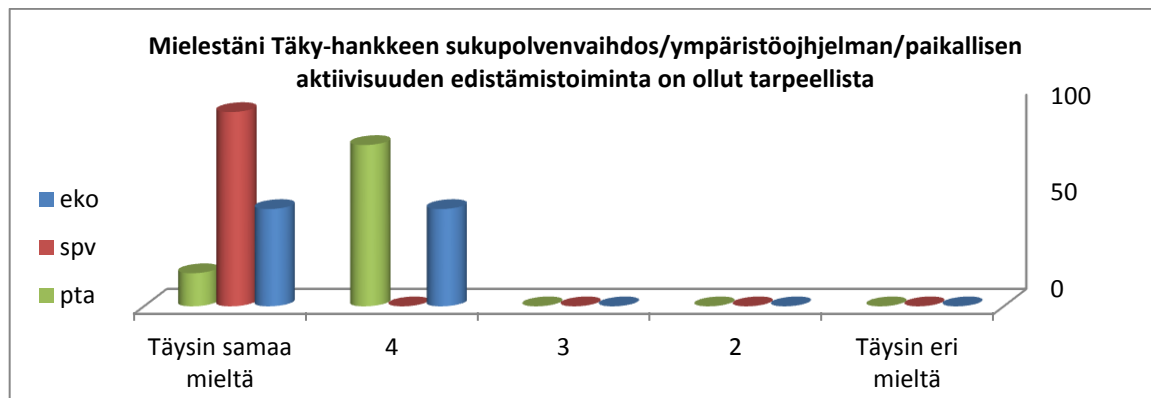
Ympäristöohjelman palautekyselynvastauksien tiivistelmä on seuraava: (Liite 4).

Sain ympäristökatselmuksesta uutta tietoa tilan toiminnan vaikutuksista ympäristöön väitteen kanssa oli vastaajista 36 % täysin samaa mieltä ja jokseenkin samaa mieltä. Väitteen **Sain ympäristökatselmuksesta hyviä vinkkejä tilani toiminnan kehittämiseen** kanssa oli vastanneista 43 % täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä oli 14 % tämän kysymyksen osalta. Seuraavassa kysymyksessä vastaajista 64 % oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että **katselmus kannusti muuttamaan tilan toimintatapoja**, ja 36 % suhtautui väitteeseen neutraalisti. **Katselmuksesta on ollut apua erityisympäristötukien hyödyntämiseen** – väitteessä, yhteensä 58 % vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa

mieltä. Neutraalisti suhtautui 21 % vastaajista ja 14 % oli jokseenkin erimielistä. Huomattavaa tätä kysymystä tulkittaessa on, että vastaajista vain osalla on käytynä Ely-katselmus, jonka painopiste oli erityistulissa. Väitteen tulos on todennettavissa myös Keski-Suomen ELY-keskuksen erityisympäristötuen hakijatilastoista vuonna 2012. [Katselmus auttoi tuotantokustannusten säästökohteita](#) -väitteeseen vastattiin joko kyllä tai ei. Vastaajista viidennes koki löytäneensä kohteita ja 79 % vastasi, ettei ollut löytänyt katselmuksen avulla säästökohteita. Hankkeen suunnitteluvaiheessa ajateltiin ympäristötoimenpiteiden taloudelliset hyödyt olevan helpompi osoittaa kuin mitä katselmusten kautta saatu kokemus sittemmin osoitti. Hankkeen katselmuksissa huomattiin, että taloudellisten mittareiden yhdistäminen ympäristötoimenpiteisiin vaatii edelleen kehittämistä.

5.3 Ohjausryhmän arviointi hankkeesta

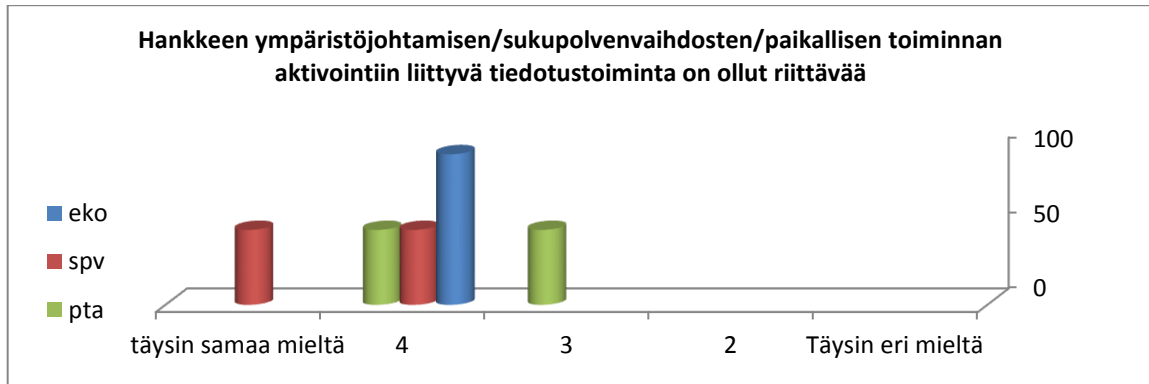
Täkyhankkeen ohjausryhmältä pyydettiin palaute sähköisellä lomakkeella. Kyselyn linkki laitettiin lähes valmiin loppuraportin kanssa sähköpostitse kaikille ohjausryhmän jäsenille (12). Vastauksia saatiin yhteensä kuudelta ohjausryhmän jäseneltä (liite 5). Ohjausryhmän mielestä hanke on saavuttanut tavoitteensa hyvin ja toiminta on ollut tarpeellista kaikkien toimintalinjojen osalta (sukupolvenvaihdos, ympäristöohjelma ja paikallisen toiminnan aktiivointi). Väitteen kanssa: Mielestäni sukupolvenvaihdostoiminta on ollut tarpeellista, olivat kaikki ohjausryhmän jäsenet (100 %) täysin samaa mieltä.

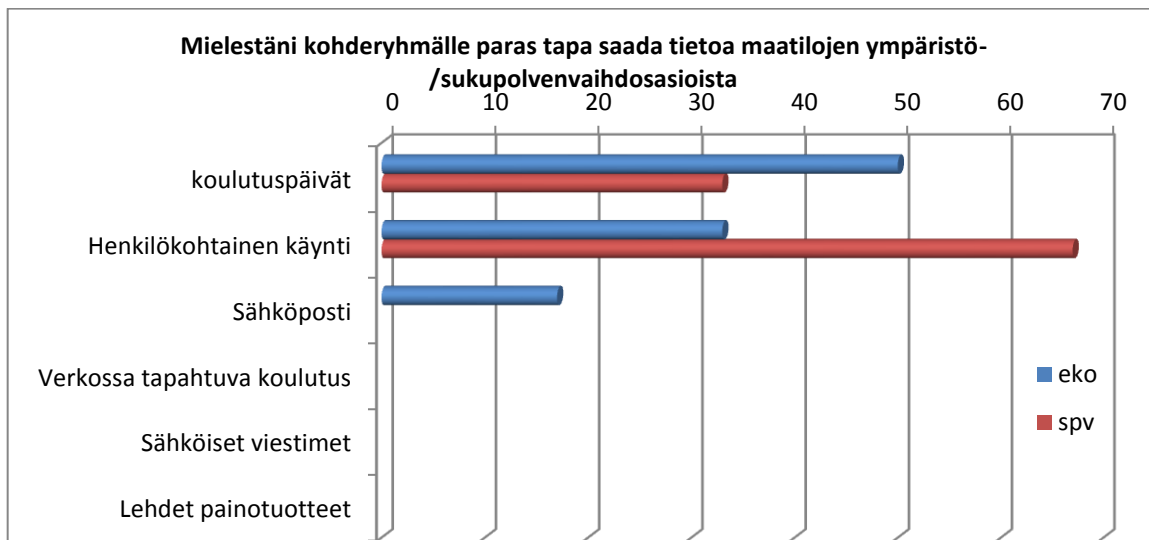
Ohjausryhmältä kysyttiin kaikista Täky -hankkeen toimintalinjoista erilliskysymyksiä. Sukupolvenvaihdosten edistämiseksi tehty hanketyö koettiin merkitykselliseksi maakunnan maatalousyrittäjien jatkuvuuden kannalta (83 %). Sukupolvenvaihdosten teemapäivien jälkeen ovat yrittäjät voineet jatkaa tilakohtaisten ratkaisujen pohdintaa asiantuntijan kanssa, tätä pidettiin ohjausryhmän antamassa arvioinnissa myös tärkeänä (67 %). Täky -hankkeen kaltaista sukupolvenvaihdosten edistämistyötä tulee jatkaa ohjausryhmän mielestä (100 %).

Ohjausryhmä piti Täky-hankkeen ympäristöohjelman kehittämistyötä jokseenkin merkityksellisenä (67 %) ja asiantuntijoiden tekemää ympäristökatselmusta jokseenkin onnistuneena pilotoitina (50 %). Ohjausryhmä piti myös ympäristöasioiden tilakohtaisten ratkaisujen suunnittelumahdollisuutta teemapäivien jälkeen tärkeänä (67 %). Täky -hankkeen kaltaista ympäristöasioiden edistämistyötä tulee jatkaa maakunnassamme –väitteen osalta mielipiteet jakautuivat. Täysin samaa mieltä oli 50 % vastanneista ja 33 % oli jokseenkin samaa mieltä; kaiken kaikkiaan ympäristöasioiden edistämistyön jatkaminen nähtiin tarpeelliseksi.

Paikallisentoiminnan aktivointi on ollut hyvä lisä Täky -hankkeen toimintaan ohjausryhmän mielestä. Hankkeen tiedotustoiminnasta kartoitettiin ohjausryhmän näkemystä. Kaikkien linjojen osalta tiedotustyö koettiin riittäväksi, mutta parannettavaakin on.

Ohjausryhmän arvio kohderyhmälle parhaiten soveltuvista tiedotusmuodoista sukupolvenvaihdosten ja ympäristöohjelman osalta painottui henkilökohtaisten käyntien lisäksi koulutuspäiviin. Ympäristöasioista voisi saada olla hyvä saada tietoa myös sähköpostilla. Kommentti: *"Koulutuspäivien lisäksi henkilökohtaiset käynnit tilalla tärkeitä, jotta saadaan teoria vietyä käytäntöön"*.

Ohjausryhmän, kokouksessa 13.12.2012, 7.§, antama lausunto hankkeen loppuraportista osoittaa toiminnan onnistumisen.

6 Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hankkeen tekemä työ sekä osallistujien että ohjausryhmän osalta on viitannut sukupolvenvaihdostyön jatkamisen tärkeyteen. Ympäristöjohtamisen ohjelma oli ennakkoluuloton aluevaltaus tuottajälähtöiseltä toimijalta. Se on saanut myönteisen vastaanoton ja toiminta on koettu pääsääntöisesti tärkeäksi. Ympäristökatselmustoiminta avasi maatilan ympäristöasioille myös neuvontatyön polkua.

Katselmustoimintaa olisikin jatkettava siten, että sen avulla olisi osoitettavissa toiminnallisia ja taloudellisia etuja ja tuotantopanossäästöjä yrittäjälle.

MTK Keski-Suomi on hakenut kehittämishankerahoitusta vuosille 2013-2014. Hankesuunnittelussa painottui maatilayrittämisen jatkuvuuden turvaaminen onnistuneilla sukupolvenvaihdoksilla ja positiivisten ympäristövaikutusten saavuttaminen maatilayrittäjien osalta. Lisäksi yhteistyön etujen oivaltamista tavoitellaan uusien kohteiden sekä ideoiden pilotoinilla ja niiden tulosten viestinnällä.

Hakemus on jätetty Ely-keskuksen käsittelyyn.

7 Allekirjoitukset ja päiväys

Jyväskylä ____ . ____ 201__

MTK Keski-Suomi, puheenjohtaja

MTK Keski-Suomi, toiminnanjohtaja

Ohjausryhmän puheenjohtaja

8 Liiteluettelo

Liite 1 Täky koulutusmatriisi

Liite 2 Osallistujapalaute Maatilan ympäristöhoidon teemapäivä

Liite 3 Osallistujapalaute sukupolvenvaihdoslinja

Liite 4 Osallistujapalaute ympäristöohjelma

Liite 5 Ohjausryhmäpalaute

Hankkeen tavoitteet ja tulokset, indikaattorilomake 2306Cind, liitteineen